

අස්වැසුම අවැසුමක් ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක
විශ්ලේෂණයක් සහ ඉදිරි මාවත

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය

අස්වැසුම අස්වැසුමක් ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක
විශ්ලේෂණයක් සහ ඉදිරි මාවත

RIGHT TO LIFE
HUMAN RIGHTS CENTRE

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය

2024 මැයි

අස්වැසුම අස්වැසුමක් ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක
විශ්ලේෂණයක් සහ ඉදිරි මාවත

2024 මැයි

රචනය
අජිත් පැරකුම් ජයසිංහ

පර්යේෂණ සහාය
වේතනා ගෝමිස්

ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය
සමුද්‍ර ධර්මසේන

පරිවර්තනය
Creative Content Consultants

මුද්‍රණය
adARTS - Maharagama
011 3103181

පටුන

පෙරවදන	4
හැඳින්වීම	5
1 පරිච්ඡේදය: සමාජ ආරක්ෂණයේ න්‍යායික පදනම	8
2 පරිච්ඡේදය: ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධනයේ ඉතිහාසය	13
3 පරිච්ඡේදය: සිද්ධි අධ්‍යයනය - අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය	16
4 පරිච්ඡේදය: සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ රයිට් වු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය විසින් පවත්වන ලද සමීක්ෂණය පිළිබඳ හැඳින්වීම	21
5 පරිච්ඡේදය: ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල අභියෝග	24
6 පරිච්ඡේදය: වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මූලෝපායන්	32
7 පරිච්ඡේදය: ප්‍රතිපත්ති නිර්දේශ	37

පෙරවදන

සංස්කෘතික උරුමයන් සහ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාවෙන් පොහොසත් ජාතියක් වන ශ්‍රී ලංකාව, එහි අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට සහාය වීමේදී සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල වැදගත්කම දිගු කලක් තිස්සේ හඳුනාගෙන ඇති රටකි. ශ්‍රී ලංකාව වසර ගණනාවක් පුරා, දිළිඳුකම පිටුදැකීමට සහ ආර්ථික දුෂ්කරතාවලට එරෙහිව ආරක්ෂාව සැපයීම සඳහා විවිධ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, මෙම ප්‍රයත්නයන් තිබියදීත්, නිවැරදි අන්දමින් ප්‍රතිලාභීන් ඉලක්ක නොකිරීම, පරිපාලනයේ අකාර්යක්ෂමතාව සහ යැපුම් සංස්කෘතිය වැනි අභියෝග තවදුරටත් පවතී. එහෙයින්, සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සම්බන්ධයෙන් ගැඹුරු අධ්‍යයන සහ පවතින පද්ධති ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

‘අස්වැසුම ඇස්වැසුමක්ද: ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයක් සහ ඉදිරි මාවත’ යන මෙම ග්‍රන්ථය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධනය පිළිබඳ කතිකාවට කාලෝචිත සහ අත්‍යවශ්‍ය දායකත්වයකි. එය සමාජ සුබසාධනයේ න්‍යායික පදනම්, ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල වේතිකාසික පරිණාමය සහ අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය පිළිබඳ ගැඹුරු ගවේෂණයක් ඉදිරිපත් කරයි. ගැඹුරු විශ්ලේෂණ සහ පුළුල් දත්ත හරහා ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන අභියෝග හඳුනාගෙන වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා උපාය මාර්ගික නිර්දේශ විමසීම් සපයයි.

මෙම ග්‍රන්ථයේ මූලික අරමුණ වන්නේ ප්‍රතිලාභීන් නිවැරදිව ඉලක්ක කර ගැනීම, එලදායී අන්දමින් දිළිඳුකම පිටුදැකීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ පවතින යැපුම් සංස්කෘතිය වෙනස් කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක වැනි ජාත්‍යන්තර ප්‍රතිපත්ති සමඟ පෙළගැසෙමින් මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ සහ සමාජ සාධාරණත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ කාර්යයේදී සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල වැදගත්කම අති මහත්ය.

මූලික සමීක්ෂණ සහ ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ඇතුළු පුළුල් පර්යේෂණයක් මත පදනම්ව, සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල කාර්යක්ෂමතාව සහ බලපෑම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා ප්‍රායෝගික උපාය මාර්ග මෙමගින් ඉදිරිපත් කරයි. සමාජ ආරක්ෂණ ජාල එලදායී සහ සාධාරණ බව සහතික කිරීම සඳහා දත්ත මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයන්, තාක්ෂණික නවෝත්පාදනයන් සහ ප්‍රජා සහභාගීත්වයේ අවශ්‍යතාව ද එය අවධාරණය කරයි.

මෙහි ඉදිරිපත් කර ඇති දැනුම සහ නිර්දේශ හුදෙක් න්‍යායික ඒවා නොව ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියන්ගේ සජීවී අත්දැකීම් මත පදනම් වන කරුණු වේ. ප්‍රතිලාභීන්ගේ අදහස් හා ප්‍රතිචාර ඔස්සේ සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල මානව පැතිකඩ සහ වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි අයගේ අවශ්‍යතා සැලකිල්ලට ආවේණික කරන ප්‍රතිසංස්කරණවල හදිසි අවශ්‍යතාව පිළිබඳ තියුණු මතක් කිරීමක් සපයයි.

ශ්‍රී ලංකාව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සහ සමාජ සාධාරණත්වය කරා යන ගමනේදී, මෙම කෘතිය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්, සමාජ සේවකයින් සහ සමාජ සුබසාධනයට සම්බන්ධ පාර්ශවකරුවන් සඳහා මාර්ගෝපදේශයක් විය හැකිය. එය ශක්තිමත් සහ විනිවිද පෙනෙන සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ඔස්සේ වඩාත් ඔරොත්තු දෙන සහ ස්වයංපෝෂිත ජනගහනයක් සඳහා දැක්මක් සපයයි.

මෙම තීරණාත්මක ගැටලුව සම්බන්ධයෙන් සුක්ෂම පර්යේෂණ සඳහා කැපවීම පිළිබඳ මම කණ්ඩායමට ප්‍රශංසා කරමි. එමගින් ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් සමාජ සුබසාධන තත්වය පිළිබඳව විග්‍රහයක් කරමින් අර්ථවත් වෙනසක් සහ තිරසාර සංවර්ධනයක් සඳහා ද මංපෙත් විවර කරයි. සියලුම ශ්‍රී ලාංකිකයින්ට වඩා දීප්තිමත් හා සාධාරණ අනාගතයක් සහතික කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ශක්තිමත් කිරීමට දරන ප්‍රයත්නයන් සඳහා මෙම පොත දැනුම හා අනුප්‍රාණය ලබා දෙනු ඇතැයි මම බලාපොරොත්තු වෙමි.

පිලිප් දිසානායක

විධායක අධ්‍යක්ෂ,
රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය

හැඳින්වීම

අරමුණු හා අභිමතාර්ථ

අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය නගා සිටුවීමට සහ ආර්ථික දුෂ්කරතාවලට එරෙහිව ආරක්ෂාව ලබා දීමට සැලසුම් කර ඇති සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් සම්බන්ධයෙන් පොහොසත් ඉතිහාසයක් ශ්‍රී ලංකාව සතිය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රතිලාභීන් නිවැරදිව ඉලක්ක කිරීම, කාර්යක්ෂමතාව සහ දිගු කාලීන තිරසාරතාවය පිළිබඳ ගැටලු ඇතුළු අභියෝග රාශියකට මෙම වැඩසටහන් මුහුණදී ඇත. මීට අමතරව, ක්‍රමානුකූල නොවන සමාජ සුබසාධන යෝජනා ක්‍රම හේතුවෙන් යැපුම් සංස්කෘතියක් නිර්මාණය වී ඇත. අනාගත වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා මාර්ග සිතියමක් සපයමින් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක අධ්‍යයනයක් ඔස්සේ මෙම අභියෝගවලට විසඳුම් සෙවීම මෙම වාර්තාවේ අරමුණයි.

ප්‍රතිලාභීන් නිසි ලෙස ඉලක්ක කිරීම වෙනුවෙන් උද්දේශනය

මෙම ග්‍රන්ථයේ මූලික අරමුණක් වන්නේ ප්‍රතිලාභීන් නිවැරදිව ඉලක්ක කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමයි. සමෘද්ධි සහ අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රම වැනි දැනට පවතින වැඩසටහන් සඳහා ප්‍රතිලාභීන් ඇතුළත් කිරීම සහ බැහැර කිරීම සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු දෝෂ ඇති බව අපගේ අධ්‍යයනයන් මගින් පෙන්වා දෙයි. නිදසුනක් වශයෙන්, සමෘද්ධි මූල්‍ය ප්‍රදාන ලැබූ පවුල් මිලියන 1.7ක් ජාතික දරිද්‍රතා රේඛාවට අනුව සැබැවින්ම දුප්පතුන් වූයේ 40%ක් පමණක් බව අධ්‍යයනයකින් හෙළි විය¹. එවැනි නොගැලපීම් මගින් පෙන්වා දෙන්නේ ආධාර සැබැවින්ම අවශ්‍ය අය වෙත ඒවා ළඟා වන බව සහතික කිරීම සඳහා වැඩිදියුණු කළ යාන්ත්‍රණ අවශ්‍ය බවයි.

ඵලදායී දිළිඳුභාවය පිටුදැකීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම

දිළිඳු ජනතාවගේ ජීවිත පරිවර්තනය කිරීමේදී දරිද්‍රතාව පිටුදැකීමේ වැඩසටහන්වල ඵලදායීතාව ඉතා වැදගත් වේ. සමෘද්ධි වැඩසටහනේ අනුප්‍රාප්තිකයා ලෙස හඳුන්වා දුන් අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයෙහි අරමුණ වන්නේ අවදානමට ලක්විය හැකි ජනතාව ඉලක්ක කර මූල්‍ය ආධාර සැපයීමයි. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් අභියාචනා සහ විරෝධතා විශාල සංඛ්‍යාවක් ඉදිරිපත් විය. අපගේ මූලික සොයාගැනීම් මගින් සැලකිය යුතු අභියෝග රැසක් හෙළිදරව් වේ. මෙම වාර්තාව මගින් එකී වැඩසටහන්වල ඵලදායීතාව ඉහළ නැංවීම සඳහා උපාය මාර්ග අධ්‍යයනය කරනු ලබන අතර, ඒවා මගින් ක්ෂණික සහන ලබා දීම පමණක් නොව තිරසාර සංවර්ධනයට සහාය වීම ද සහතික කරයි.

යැපුම් සංස්කෘතිය වෙනස් කිරීම

තවත් තීරණාත්මක අරමුණක් වන්නේ පවත්නා යැපුම් සංස්කෘතිය වෙනස් කිරීමයි. ක්ෂණික සහන සැලසීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාල අත්‍යවශ්‍ය වන අතරම, ස්වයංපෝෂිතභාවය ළඟා කර ගැනීම සඳහා ප්‍රතිලාභීන් සවිබල ගැන්වීම ද කළ යුතුය. සමෘද්ධි සහ අස්වැසුම වැනි වැඩසටහන් මූල්‍ය ආධාර සැපයීමේදී වැදගත් වී ඇති නමුත්, නිපුණතා පුහුණුව සහ ව්‍යවසායකත්ව සහාය වැනි ආර්ථික සවිබල ගැන්වීම් ප්‍රවර්ධනය කරන සංරචක ඇතුළත් කර ඒවා තවදුරටත් සංවර්ධනය කළ යුතුය. ප්‍රතිලාභීන් අතර ස්වාධීනත්වය සහ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පෝෂණය කිරීම සඳහා මෙම වැඩසටහන් ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමේ ක්‍රම පිළිබඳව ද මෙහිදී සොයා බලනු ඇත.

1. "Only 40% Poor Among 1.7 Million Samurdhi Beneficiaries: LIRNEasia." *Daily FT*, 1 June 2023, www.ft.lk/news/Only-40-poor-among-1-7-million-Samurdhi-beneficiaries-LIRNEasia/56-749244.

ශ්‍රී ලංකාවේ දරිද්‍රතාව:
ලෝක බැංකුවේ සහ LIRNEasia ආයතනයේ දත්ත සංසන්දනය

සාධකය	ලෝක බැංකු දත්ත	LIRNEasia දත්ත
දරිද්‍රතා අනුපාතිකය	25.6% (2022)	31% (2023)
දරිද්‍රතා වර්ධනය	2021 දී 13.1% සිට 2022 දී 25.6% දක්වා ආසන්න වශයෙන් දෙගුණයක්	2019 සිට 2023 දක්වා පුද්ගලයන් මිලියන 4කින් වැඩි විය
දිළිඳුභාවයට ලක්වන සමස්ත ජනගහනය	වසරක් ඇතුළත දරිද්‍රතාවට පත් මිලියන 2.7ක පමණ අතිරේක ජනතාවක්	2023 දී මිලියන 7 ක ජනතාවක් දරිද්‍රතාවයේ
නාගරික හා ග්‍රාමීය දරිද්‍රතාව	නාගරික දරිද්‍රතා අනුපාතිකය 15% දක්වා තුන් ගුණයකින් වැඩි විය; දුප්පතුන්ගෙන් 80% ක් ජීවත් වන්නේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලය	නාගරික දරිද්‍රතාව 6% සිට 18% දක්වා තුන් ගුණයකින් වැඩි විය; ග්‍රාමීය දරිද්‍රතාව 15% සිට 32% දක්වා දෙගුණයකින් වැඩි විය
වතුකරය ආශ්‍රිත දරිද්‍රතාව	වතු ප්‍රදේශවල ජනගහනයෙන් හරි අඩකට වැඩි පිරිසක් දරිද්‍රතා රේඛාවට පහළින් සිටිති	වතු ප්‍රජාවන්ගෙන් අඩකට වඩා දරිද්‍රතාවයේ ජීවත් වෙති
සමාජ ආරක්ෂණ ජාල	මූල්‍යාධාර වැඩසටහන් පුළුල් කර ඇති මුත්, තත්වය සමනය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් නැත	සමෘද්ධි සහනාධාර ලබන්නේ ජනගහනයෙන් දුප්පත්ම දහයෙන් පංගුවෙන් 31%ක් පමණ; ධනවත්ම දහයෙන් පංගුවෙන් 4%කට ද ඒවා ලැබේ

වැදගත් දැනුම

- **දරිද්‍රතාව වැඩි වීම:** මූලාශ්‍ර දෙකම දරිද්‍රතාවයේ සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරයි, නමුත් LIRNEasia දත්ත ලෝක බැංකුවේ 25.6% හා සසඳන විට 31% ක ඉහළ අනුපාතයක් යෝජනා කරයි.
- **නාගරික හා ග්‍රාමීය විෂමතාව:** දත්ත කට්ටල දෙකෙන්ම පෙන්නුම් කරන්නේ නාගරික දරිද්‍රතාවයේ වැඩිවීමකි. තවමත් දුප්පතුන් බහුතරයක් වාසය කරන්නේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලය.
- **වතුකරය:** ජනගහනයෙන් අඩකට වැඩි ප්‍රමාණයක් දරිද්‍රතාවයේ ජීවත් වන වතු අංශයට දැඩි ලෙස බලපෑම් එල්ල වී ඇති බව දත්ත කට්ටල දෙකම එකඟ වේ.
- **සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල ඵලදායීතාව:** LIRNEasia සමාජ ආධාර බෙදා හැරීමේ අකාර්යක්ෂමතාවන් ඉස්මතු කර දක්වන අතර ලෝක බැංකුව මෙම වැඩසටහන් පුළුල් වී ඇති බව පෙන්වා දෙන නමුත් ඒවායේ ප්‍රමාණවත් නොවන බව පිළිගනී.

ආර්ථික හා සමාජ සංවර්ධන සංදර්භය තුළ වැදගත්කම

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල යනු ආර්ථික හා සමාජ සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය මෙවලම් වේ. එමඟින් වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි අය සඳහා ආරක්ෂාව සපයන අතර, ආර්ථික කම්පනවලට ඔරොත්තු දීමට සහ මූලික ජීවන තත්ත්වය පවත්වා ගැනීමට ඔවුන්ට හැකි වේ. ශ්‍රී ලංකාව තුළ, මෙම වැඩසටහන්වල වැදගත්කම මෂතකාලීන අර්බුද හේතුවෙන් දැඩිව අවධාරණය කර ඇත. කෝවිඩ්-19 අධිවසංගතය සහ පසුව ඇති වූ ආර්ථික අර්බුදය අතරතුර, මිලියන සංඛ්‍යාත ශ්‍රී ලාංකිකයින් පිරිසකට සහාය වීම සඳහා හදිසි මුදල් ආධාර වැඩසටහන් ඉතා වැදගත් විය. අන්ත දර්ද්‍රතාව වැළැක්වීම සහ අත්‍යවශ්‍ය සේවා සඳහා ප්‍රවේශය පහසු කිරීම මඟින් සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පුළුල් ආර්ථික ස්ථාවරත්වයට සහ වර්ධනයට දායක වේ.

මානව හිමිකම් හා සමාජ සාධාරණත්වය සම්බන්ධයෙන් සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල වැදගත්කම

ආර්ථික සලකා බැලීම්වලින් ඔබ්බට, මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීම සහ සමාජ සාධාරණත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. සියලුම පුරවැසියන්ට අවශ්‍ය සම්පත් සහ අවස්ථා සඳහා ප්‍රවේශය ඇති බව සහතික කිරීමේ රාජ්‍යයේ වගකීම අවධාරණය කරමින් සමාජ ආරක්ෂණය සඳහා ඇති අයිතිය විවිධ ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් ලේඛනවල අන්තර්ගත වේ. ශ්‍රී ලංකාව තුළ, මෙම අයිතීන් සුරැකීම සඳහා ගර්භනී කාන්තාවන් සඳහා ත්‍රිපෝෂ පෝෂණ අතිරේකය සහ ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්, වැඩිහිටියන් සහ හිදුන්ගත වකුගඩු රෝගීන් සඳහා දීමනා වැනි වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක වේ. සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ශක්තිමත් කිරීම හුදෙක් ප්‍රතිපත්ති කාර්යක්ෂමතාවයේ කාරණයක් නොව මානව ගරුත්වය සහ සාධාරණත්වය සඳහා වන මූලික කැපවීමකි. තිරසර සංවර්ධන අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා ඒවා අත්‍යවශ්‍ය වේ. පරිපූර්ණ සහ හොඳින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද සමාජ ආරක්ෂණ ජාල හරහා, රාජ්‍යයන්ට ඔවුන්ගේ මානව හිමිකම් වගකීම් ඉටු කළ හැකි අතර වඩාත් සාධාරණ සහ ඔරොත්තු දෙන සමාජයන් ගොඩනගා ගත හැකිය.

1 පරිච්ඡේදය

සමාජ ආරක්ෂණයේ න්‍යායික පදනම

1. සමාජ ආරක්ෂණය හැඳින්වීම

අර්ථ නිරූපණ හා පරාසය

සමාජ සුබසාධනයට පුද්ගලයන්ගේ සහ ප්‍රජාවන්ගේ යහපැවැත්ම සහතික කිරීම සඳහා නිර්මාණය කර ඇති පුළුල් පරාසයක රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ සේවාවන් ඇතුළත් වේ. අවශ්‍යතා ඇති අයට මූල්‍ය ආධාර, සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය සහ නිවාස ආධාර සපයන වැඩසටහන් වියට ඇතුළත් වේ. සමාජ සුබසාධනයේ මූලික ඉලක්කය වන්නේ දරිද්‍රතාව, අසමානතාව සහ සමාජ අසාධාරණය අවම කිරීම මගින් සමාජයේ සියලුම සාමාජිකයින්ගේ, විශේෂයෙන් වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි අයගේ, ජීවන තත්ත්වය ඉහළ නැංවීමයි.

සමාජ සුබසාධන පද්ධති සාමාන්‍යයෙන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ රජයේ මැදිහත්වීම් හරහා වන නමුත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGOs), ආයතනික සමාජ වගකීම් සහ ප්‍රජා පාදක මූල පිරිමි ද සම්බන්ධ විය හැකිය. සමාජ සුබසාධනයේ විෂය පථය හුදු ආර්ථික සහයෝගයට සීමා නොවී ඉන් ඔබ්බට විහිදේ. එය සමාජයේ සියල්ලන් ඇතුළත් කරගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම, සම්පත් සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශය සහතික කිරීම සහ සමස්ත සමාජ යහපැවැත්ම පෝෂණය කිරීම අරමුණු කරයි.

2. න්‍යායික දැක්ම

ලිබරල්වාදය

ලිබරල්වාදය පුද්ගල නිදහස සහ අයිතිවාසිකම් අවධාරණය කරන අතරම සමාජයේ අවදානමට ලක්විය හැකි සාමාජිකයින් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයක අවශ්‍යතාව හඳුනා ගනී. ලිබරල් දෘෂ්ටිකෝණයකින්, සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල අරමුණ වන්නේ මූලික මට්ටමේ සහයෝගයක් ලබා දීම සහ සෑම කෙනෙකුටම සමාජයට පූර්ණ ලෙස සහභාගී වීමට අවස්ථාව ඇති බව සහතික කිරීමයි. පුද්ගල නිදහස සහ සමාජ සාධාරණත්වය පවත්වා ගැනීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය යැයි සැලකෙන සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය සහ ආදායම් ආධාර සඳහා ප්‍රවේශය මෙයට ඇතුළත් වේ (ලොක්; රෝල්ස්).

නව ලිබරල්වාදය

නව ලිබරල්වාදය වෙළඳපොළ මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයන් සහ පුද්ගල වගකීම්වලට ප්‍රමුඛත්වය දෙයි. බොහෝ විට ආර්ථික කටයුතු සඳහා රාජ්‍ය මැදිහත්වීම් අඩු කිරීම සඳහා පෙනී සිටියි. කෙසේ වෙතත්, අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය මත වෙළඳපොළ උච්චාවචනයන්ගේ අහිතකර බලපෑම් අවම කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල අවශ්‍යතාව ද එය පිළිගනී. නව ලිබරල් දෘෂ්ටි කෝණයකින් ගත් කල, ස්වයංපෝෂිතභාවය සහ ආර්ථික සහභාගීත්වය දිරිගැන්වීම සඳහා තාවකාලික ආධාර සපයන සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් අවම විය යුතු අතර ඉලක්කගත ලෙස සැලසුම් කළ යුතුය. මෙම වැඩසටහන් බොහෝ විට පෞද්ගලිකකරණය සහ රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වය අවධාරණය කරයි. පිරිවැයට සාපේක්ෂ ඵලදායීතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය සහ ආදායම් ආධාර සඳහා ප්‍රවේශය වැදගත් ලෙස සලකනු ලැබේ. නමුත් සමාජ සුබසාධනයේ ප්‍රාථමික ධාවකයන් ලෙස තනි පුද්ගල ව්‍යවසාය සහ වෙළඳපොළ විසඳුම් ප්‍රවර්ධනය කරන කොන්දේසි නිර්මාණය කිරීම අවධාරණය කරයි (හයෙක්; ග්‍රයිඩ්මන්).

සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය

සාමූහික සුබසාධනය සමඟ පුද්ගල නිදහස තුල්‍ය කිරීම, සමානාත්මතාව සහ සමාජ සාධාරණත්වය සහතික කිරීම සඳහා ශක්තිමත් සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වෙනුවෙන් සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පෙනී සිටියි. සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයට අනුව, සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් සැලසුම් කර ඇත්තේ සමාජයේ සියලුම සාමාජිකයන්ට සමාද්ධිමත් වීමට සමාන අවස්ථා ඇති බව සහතික කිරීම සඳහා පුළුල් සහයෝග යක් සැපයීම සඳහාය. වරප්‍රසාදවලට වඩා මූලික අයිතිවාසිකම් ලෙස සලකනු ලබන සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය සහ ආදායම් ආධාර සඳහා විශ්වීය ප්‍රවේශය තහවුරු කිරීම මෙයට ඇතුළත් වේ. සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන් විශ්වාස කරන්නේ අසමානතාව අවම කිරීම සහ සමාජ ඒකාබද්ධතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා වෙළඳපොළ නියාමනය කිරීමේදී සහ ධනය යළි බෙදා හැරීමේදී රාජ්‍යය තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කළ යුතු බවයි (කේන්ස්; බර්න්ස්ටයින්).

මාක්ස්වාදය

කාල් මාක්ස්ගේ අදහස් මත පදනම් වූ මාක්ස්වාදී න්‍යාය පන්ති අරගලය සහ කම්කරු පන්තිය සුරාකෂම සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කරයි. මාක්ස්වාදී දැක්ම අනුව, සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් යනු ධනය වඩාත් සාධාරණ ලෙස බෙදා හැරීම සහ අවසානයේ පන්ති විරහිත සමාජයක් පිහිටුවීම සඳහා වන පියවරක් වේ (මාක්ස්; එංගල්ස්).

මානව හිමිකම් දැක්ම

මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය වැනි ජාත්‍යන්තර ලේඛන මගින් සෑම කෙනෙකුටම සමාජ ආරක්ෂණයට සහ ප්‍රමාණවත් ජීවන තත්ත්වයක් සඳහා අයිතියක් ඇති බව ප්‍රකාශ කරයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ තිරසාර සංවර්ධන අරමුණු (SDGs) වැනි නවීන ප්‍රතිපත්ති රාමු මෙම දැක්මට තවදුරටත් සහාය දක්වයි. විශේෂයෙන් පළමු තිරසාර සංවර්ධන අරමුණ (දරිද්‍රතාව නැති කිරීම) සහ දසවන අරමුණ (අඩු කරන ලද අසමානතා) සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා සියල්ලන් ඇතුළත් කරගන්නා සමාජ ආරක්ෂණ පද්ධති වැදගත් වේ. මෙම අයිතීන් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒවා සියලු පුද්ගලයන්ට අභිමානයෙන් හා සමානාත්මතාවෙන් ජීවත් විය හැකි බව සහතික කරයි. එමෙන්ම ගෝලීය පරිමාණයෙන් තිරසාර සංවර්ධනය සහ සමාජ සාධාරණත්වය සඳහා දායක වේ.

3. සමාජ සුබසාධනයේ ඓතිහාසික පරිණාමය

ගෝලීය තත්වය

සමාජ සුබසාධන සංකල්පය කාලයත් සමඟ විවිධ සංස්කෘතීන් තුළ සැලකිය යුතු ලෙස විකාශනය වී ඇත. පුරාණ ශිෂ්ටාචාරවල අන්‍යෝන්‍ය ආධාර සහ ප්‍රජා සහයෝගය පොදු වැඩක් විය. පවුල්, වංශ සහ ආගමික සංවිධාන බොහෝ විට අවශ්‍යතා ඇති අයට උපකාර කළහ. මධ්‍යකාලීන යුගයේදී, පුණ්‍ය කටයුතු මූලික වශයෙන් සංවිධානය කරන ලද්දේ ආගමික ආයතන විසින් වන අතර, ආරාම සහ පල්ලි දුප්පතුන්ට සහ අවදානමට ලක්වූවන්ට සහන සැලසීමේ ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය (ට්‍රැටින්බර්ග්).

පුනරුද සමය තුළ වඩාත් ව්‍යුහගත සමාජ ආධාර ක්‍රම බිහි වූ අතර, යුරෝපීය නගරවල දුප්පතුන්, රෝගීන් සහ වැඩිහිටියන් රැකබලා ගැනීම සඳහා පොදු දානශාලා සහ රෝහල් ස්ථාපිත කරන ලදී. කාර්මික විප්ලවය සැලකිය යුතු සමාජ වෙනස්කම් ගෙන ආ අතර, සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරවල වර්ධනයට සහ ඔටෝ වොන් බිස්මාර්ක් යටතේ ජර්මනියේ පරිපූර්ණ සමාජ රක්ෂණ පද්ධතිය වැනි සමාජ රක්ෂණ වැඩසටහන් යුරෝපයේ පිහිටුවීමට කාර්මික විප්ලවය හේතු විය (හෙනොක්).

20 වන ශතවර්ෂයේදී, විශේෂයෙන්ම දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව සමාජ සුබසාධන පද්ධති සැලකිය යුතු ලෙස පුළුල් විය. එක්සත් රාජධානියේ 1942 බෙවර්ස් වාර්තාව නවීන සුබසාධන රාජ්‍යයට පදනම දැමුවේය. එමගින් පුළුල් සමාජ සේවා, සෞඛ්‍ය සේවා සහ විරැකියා ප්‍රතිලාභ ලබා දීම ආරම්භ විය.

රටවල් කීපයක ආදර්ශ සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්

එක්සත් ජනපදය

එක්සත් ජනපදයේ සමාජ සුබසාධන පද්ධතිය මූලික වශයෙන් විකාශනය වූයේ මහා අවපාතය අතරතුර 1935දී සමාජ ආරක්ෂණ පනත හඳුන්වා දීමත් සමඟය. මෙම පනත මගින් විශ්‍රාමික, ආබාධිත සහ දිවි ගලවා ගත් අයට ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන සමාජ ආරක්ෂණ වැඩසටහන් ස්ථාපිත කරන ලදී. අඩු ආදායම්ලාභී පුද්ගලයින්ට සහ වැඩිහිටියන්ට සෞඛ්‍ය සේවා පිරිනැමීම සඳහා වන Medicaid සහ Medicare වැනි වැඩසටහන් ද, දරුවන් සිටින පවුල් සඳහා මූල්‍ය ආධාර සපයන, අවශ්‍යතා සහිත පවුල් සඳහා තාවකාලික ආධාර (TANF) වැඩසටහන උදාහරණ වේ.

එක්සත් රාජධානිය

එක්සත් රාජධානියේ සමාජ සුබසාධන පද්ධතිය සැලකිය යුතු ලෙස හැඩගස්වා ඇත්තේ 1942 ඔක්තෝබර් 1 වැනිදා මගින් වන අතර එය නූතන සුබසාධන රාජ්‍යයට පදනම දැමීය. වාර්තාව මගින් විරැකියාව, අසහිත සහ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ආවරණය වන පරිදි පුළුල් සමාජ රක්ෂණයක් යෝජනා කර ඇත. 1948දී පිහිටුවන ලද ජාතික සෞඛ්‍ය සේවය (NHS), සැමට සෞඛ්‍ය ආවරණය සහතික කරමින් භාවිත කරන ස්ථානයේදී නොමිලේ සෞඛ්‍ය සේවා සපයයි. මීට අමතරව, එක්සත් රාජධානිය නිවාස ප්‍රතිලාභ සහ ළමා දීමනා ඇතුළු විවිධ ආකාරයේ සමාජ ආධාර ද සපයයි.

ස්වීඩනය

නෝර්ඩික් රටක් වන ස්වීඩනය, සැමට ආවරණය සහ සමානාත්මතාව අවධාරණය කරන පුළුල් සුබසාධන රාජ්‍යයක් ලෙස ප්‍රසිද්ධිය. ස්වීඩන් සුබසාධන පද්ධතියට පරිපූර්ණ සෞඛ්‍ය සේවා, ත්‍යාගශීලී මාපිය නිවාඩු, නිදහස් අධ්‍යාපනය සහ සැලකිය යුතු මට්ටමක විරැකියා ප්‍රතිලාභ ඇතුළත් වේ. ස්වීඩනයේ සමාජ ආරක්ෂණයට සැමට විශ්‍රාම වැටුප් යෝජනා ක්‍රම සහ ආදායම් ආධාරක වැඩසටහන් ද අයත් වේ. ඉහළ බදුකරණය හරහා ඒ සඳහා අරමුදල් සපයන අතර එමගින් ඉහළ ජීවන තත්ත්වයක් සහ අවම දරිද්‍රතා අනුපාතයක් සහතික කෙරේ.

ඉන්දියාව

ඉන්දියාවේ සමාජ සුබසාධන පද්ධතිය දරිද්‍රතාව තුරන් කිරීම සහ අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට සහාය වීම ඉලක්ක කරගත් ඉලක්කගත සහ සියලු දෙනා ඇතුළත් කරගන්නා වැඩසටහන් රැසකින් සමන්විත වේ. ග්‍රාමීය පවුල් සඳහා වසරකට දින 100ක වැටුප් සහිත රැකියා සහතික කරන මහත්මා ගාන්ධි ජාතික ග්‍රාමීය රැකියා සහතික කිරීමේ පනත (MGNREGA) සහ අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් සඳහා සහනාධාර සහිතව ධාන්‍ය ආහාර සපයන පොදු බෙදාහැරීමේ පද්ධතිය (PDS) ප්‍රධාන මූලපිරීම්වලට ඇතුළත් වේ. මීට අමතරව, ජාතික සෞඛ්‍ය මෙහෙවර (NHM) සහ ප්‍රධාන මන්ත්‍රී ජන් ධන් යෝජනා (PMJDY) පිළිවෙලින් සෞඛ්‍ය සේවා සහ මූල්‍ය ඇතුළත් කිරීම් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි.

දකුණු අප්‍රිකාව

දකුණු අප්‍රිකාවේ සමාජ සුබසාධන පද්ධතිය සැලසුම් කර ඇත්තේ එහි වර්ණභේදවාදී ඉතිහාසයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිර්මාණය වී ඇති සුවිසල් සමාජ හා ආර්ථික විෂමතා තුරන් කිරීම සඳහා ය. ළමා උපකාරක ප්‍රදානය, මහලු විශ්‍රාම වැටුප් සහ ආබාධිත දීමනා ඇතුළු විවිධ ප්‍රදාන රජය විසින් සපයයි. ළමුන්, වැඩිහිටියන් සහ ආබාධිත පුද්ගලයින් ඇතුළු වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට සහාය වීම මෙම වැඩසටහන්වල අරමුණයි. මීට අමතරව, අඩු ආදායම්ලාභී ප්‍රජාවන් සඳහා නිවාස සහ මූලික සේවා වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධන වැඩසටහන (RDP) වැනි මූලපිරීම් දකුණු අප්‍රිකාවෙහි ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඓතිහාසික සංදර්භය

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධනය පිළිබඳ ඉතිහාසය ප්‍රජාව පදනම් කරගත් සම්ප්‍රදායික ආධාරක පද්ධතිවල සහ කාලයත් සමඟ සංවර්ධනය වූ විධිමත් සමාජ සුබසාධන ප්‍රතිපත්තිවල සංකලනයකි. පුරාණ සහ

මධ්‍යතන යුගයේ, ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශක්තිමත් ප්‍රජාවක් සහ පවුල් ව්‍යුහයක් තිබූ අතර එමගින් අවශ්‍යතා ඇති අයට ආධාර සපයන ලදී. ආරාම සහ විහාරස්ථාන පුණ්‍ය කටයුතුවලදී සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය (ජයවර්ධන).

යටත් විජිත යුගයේදී, ශ්‍රී ලංකාව යුරෝපීය යටත් විජිතකරණයේ රැලිවලට ගොදුරු විය. ඒ සෑම එකක්ම දිවයිනේ සමාජ හා ආර්ථික ව්‍යුහයන්ට බලපෑම් කළේය. ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරිවරුන් විධිමත් අධ්‍යාපනයේ සහ සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණයේ අංග හඳුන්වා දුන් නමුත් බොහෝ ප්‍රජාවන්ට සම්ප්‍රදායික ආධාරක පද්ධති තීරණාත්මක විය (පීරිස්).

19 වැනි සහ 20 වැනි සියවසේ මුල් භාගයේදී ශ්‍රී ලංකාව තුළ සමාජ හා කම්කරු ව්‍යාපාර බිහි වූ අතර වය වෘත්තීය සමිති පිහිටුවීමට සහ අනාගත සමාජ සුබසාධන මූලපිරීම් සඳහා අඩිතාලම දැමීය. 1948දී නිදහස ලැබීමෙන් පසු ශ්‍රී ලංකාව විවිධ සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් සහ ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා දුන් අතර, සෞඛ්‍යය, අධ්‍යාපනය සහ සමාජ සේවා සැපයීම සඳහා රජයන් වඩාත් ක්‍රියාකාරී භූමිකාවක් ඉටු කළේය (පීරිස්).

20 වන ශතවර්ෂයේ සිදු වූ වැදගත් ප්‍රතිසංස්කරණවලට ප්‍රධාන කර්මාන්ත ජනසතු කිරීම, ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ සහ නිදහස් අධ්‍යාපනය සහ සෞඛ්‍ය සේවා ස්ථාපිත කිරීම ඇතුළත් විය. දිළිඳුකමට පිළියම් යෙදීමට සහ ජීවන තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීමට ජනසවිය, සමෘද්ධි වැනි වැඩසටහන් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෂන කාලයේදී, ශ්‍රී ලංකාව ආර්ථික අභියෝග, ස්වාභාවික විපත් සහ ගෝලීය අර්බුදවල බලපෑම සමඟ අඛණ්ඩව පොරබදමින් සිටින අතර, ජනගහනයට සහාය වීම සඳහා ශක්තිමත් සමාජ ආරක්ෂණ ජාල අවශ්‍ය බව අවධාරණය කෙරේ (අබේරත්න).

සමාජ සුබසාධනයේ න්‍යායික පදනම් සහ වේනිභාසික විකාශනය අවබෝධ කර ගැනීමෙන්, සමාජ සාධාරණත්වය සහ ආර්ථික ස්ථාවරත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීමේදී මෙම වැඩසටහන්වල සංකීර්ණතා සහ වැදගත්කම අපට වඩා හොඳින් අගය කළ හැකිය.

යොමු කිරීම්

Abeyratne, Sirimal. *Economic Policy in Sri Lanka: Issues and Debates*. Colombo: Vijitha Yapa Publications, 2000.

Beveridge, William. *Social Insurance and Allied Services*. London: His Majesty's Stationery Office, 1942.

Engels, Friedrich, and Karl Marx. *The Communist Manifesto*. Penguin Classics, 2002.

Hennock, E. P. *The Origin of the Welfare State in England and Germany, 1850-1914: Social Policies Compared*. Cambridge University Press, 2007.

Hobbes, Thomas. *Leviathan*. Penguin Classics, 1985.

Jayawardena, Kumari. *Nobodies to Somebodies: The Rise of the Colonial Bourgeoisie in Sri Lanka*. Zed Books, 2002.

Locke, John. *Two Treatises of Government*. Cambridge University Press, 1988.

Mill, John Stuart. *Utilitarianism*. Oxford University Press, 1998.

Peiris, G. H. *An Appraisal of the Culture of Sri Lanka*. Tisara Prakasakayo, 1978.

Pieris, P. E. *Ceylon: The Portuguese Era*. Asian Educational Services, 1999.

Rawls, John. *A Theory of Justice*. Harvard University Press, 1971.

Trattner, Walter I. *From Poor Law to Welfare State: A History of Social Welfare in America*. Free Press, 1999.

United Nations. *Universal Declaration of Human Rights*. United Nations, 1948.

Social Security Administration. "Social Security Act." Social Security Administration, www.ssa.gov/history/35act.html.

Centers for Medicare & Medicaid Services. "Medicare & Medicaid: Keeping Us Healthy for 50 Years." Centers for Medicare & Medicaid Services, www.cms.gov/About-CMS/Agency-Information/History.

U.S. Department of Health and Human Services. "Temporary Assistance for Needy Families (TANF)." U.S. Department of Health and Human Services, www.acf.hhs.gov/ofa/programmes/tanf.

Beveridge, William. *Social Insurance and Allied Services.* His Majesty's Stationery Office, 1942.

NHS. "The NHS in England." NHS, www.nhs.uk/using-the-nhs/about-the-nhs/the-nhs/.

UK Government. "Benefits and Financial Support." UK Government, www.gov.uk/browse/benefits.

Swedish Institute. "Social Security in Sweden." Swedish Institute, sweden.se/society/social-security-in-sweden/.

Swedish Institute. "Health care in Sweden." Swedish Institute, sweden.se/society/health-care-in-sweden/.

Swedish Institute. "Sweden's welfare system." Swedish Institute, sweden.se/society/sweden-welfare/.

Ministry of Rural Development, Government of India. "About MGNREGA." Ministry of Rural Development, Government of India, nrega.nic.in/netnrega/home.aspx.

Department of Food & Public Distribution, Government of India. "Public Distribution System." Department of Food & Public Distribution, Government of India, dfpd.gov.in/public-distribution.htm.

Ministry of Health and Family Welfare, Government of India. "National Health Mission." Ministry of Health and Family Welfare, Government of India, nhm.gov.in/.

Ministry of Finance, Government of India. "Pradhan Mantri Jan-Dhan Yojana (PMJDY)." Ministry of Finance, Government of India, pmjdy.gov.in/.

South African Government. "Social Grants." South African Government, www.gov.za/services/services-residents/social-benefits/social-grants.

South African Government. "Reconstruction and Development Programme (RDP)." South African Government, www.gov.za/issues/reconstruction-and-development-programme-rdp.

2 පරිච්ඡේදය

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධනයේ ඉතිහාසය

1. යටත් විජිත යුගයේ බලපෑම

විධිමත් අධ්‍යාපනය හා සෞඛ්‍ය සේවා හඳුන්වා දීම

16වැනි සියවසේ සිට 20වැනි සියවසේ මැද භාගය දක්වා විහිදී ගිය ශ්‍රී ලංකාවේ යටත් විජිත යුගය, ප්‍රධාන යුරෝපීය බලවතුන් තිදෙනෙකුගේ පාලනයෙන් සමන්විත විය. එනම් පෘතුගීසි, ලන්දේසි සහ බ්‍රිතාන්‍යය වේ. මෙම සෑම යටත් විජිත පාලකයෙක්ම විධිමත් අධ්‍යාපනය සහ සෞඛ්‍ය සේවා පද්ධති සංවර්ධනයට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑම් කරමින් දිවයිනේ සමාජ හා ආර්ථික ව්‍යුහයන් මත පැහැදිලි සලකුණක් තැබූහ.

පෘතුගීසි හා ලන්දේසි වකවානු

පෘතුගීසි (1505-1658) සහ ලන්දේසි (1658-1796) කාලවලදී, ඔවුන්ගේ මූලික අවධානය යොමු වූයේ වෙළඳ මාර්ග සහ සම්පත් පාලනය කිරීම සඳහාය. සමාජ සුබසාධනය කෙරෙහි ඔවුන්ගේ බලපෑම සීමා සහිත වූ මුත්, එමගින් අනාගත වර්ධනයන් සඳහා අධිකාරම දමන ලදී. පෘතුගීසි විසින් ක්‍රිස්තියානි ධර්මය හඳුන්වා දුන් අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය ජනයා ආගමට හරවා ගැනීම සඳහා පල්ලි සහ පාසල් ස්ථාපිත කරන ලදී. එය ඇතැම් ප්‍රාථමික අධ්‍යාපන අවස්ථා සඳහා හේතු විය. ලන්දේසි මෙම ප්‍රවණතාව දිගටම පවත්වාගෙන ගිය අතර, ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනයේ වඩාත් ව්‍යුහගත ක්‍රමයක් නිර්මාණය කරන ලදී. එහෙත්, තවදුරටත් එය විශේෂයෙන් ක්‍රිස්තියානි ආගමට හැරෙන අය ඇතුළු විශේෂිත ප්‍රජාවන්ට සීමා විය (පීරිස් 45-67).

බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත යුගය

බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත සමය (1796-1948) සමාජ සුබසාධනයේ වඩාත්ම කැපී පෙනෙන පරිවර්තනයන් සිදු වූ යුගයයි. බ්‍රිතාන්‍ය පරිපාලනය ශ්‍රී ලංකාවේ නවීන සමාජ සුබසාධන ක්‍රම සඳහා අධිකාරම දැමූ අතර අධ්‍යාපන හා සෞඛ්‍ය සේවා පිළිබඳ වඩාත් විධිමත් හා පුළුල් ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී.

අධ්‍යාපනය

එලදායි පරිපාලනය සහ වාණිජය සඳහා උගත් ජනතාවකගේ අවශ්‍යතාව අවබෝධ කරගත් බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත රජය විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ අධ්‍යාපන ක්‍රමයට ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වා දෙන ලදී. 1836දී, කෝල්බෘක්-කැමරන් කොමිසමේ නිර්දේශ මගින් රාජ්‍ය අරමුදල් සහිත අධ්‍යාපන ක්‍රමයක් නිර්මාණය කිරීම, නව පාසල් පිහිටුවීම, මිෂනාරි පාසල් සඳහා මූල්‍ය ආධාර සැපයීම සිදු කරන ලදී. පාසල් අධීක්ෂණය කිරීම සහ අධ්‍යාපනය විධිමත් කිරීම සඳහා 1869දී රාජ්‍ය අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලදී. මුලදී හිසි අධීක්ෂණයක් සහ පරිපාලනයක් නොතිබුණද, ක්‍රිස්තියානි පාසල් විශාල සංඛ්‍යාවක් නිර්මාණය විය. බෞද්ධ, හින්දු සහ මුස්ලිම් සංවිධාන තමන්ගේම පාසල් පිහිටුවීමට පොළඹවන ලදී. 20වැනි සියවසේ මුල් භාගය වන විට බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් අධ්‍යාපන අවස්ථා සැලකිය යුතු ලෙස පුළුල් කර තිබුණි. එය නවීන අධ්‍යාපන පද්ධතියක් සඳහා ස්ථාවර පදනමක් විය.

සෞඛ්‍යාරක්ෂාව

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේදී සෞඛ්‍ය සේවාව ද සැලකිය යුතු දියුණුවක් අත්කර ගත්තේය. බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් බටහිර වෛද්‍ය ක්‍රම හඳුන්වා දෙන ලද අතර දිවයින පුරා රෝහල් සහ සායන ස්ථාපිත කරන ලදී. 1870දී ආරම්භ කරන ලද කොළඹ වෛද්‍ය විද්‍යාලය බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාව පිළිබඳ දේශීය වෛද්‍යවරුන් පුහුණු

කිරීමේදී ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය. වසූරියට එරෙහිව එන්නත් කිරීමේ ව්‍යාපාර සහ මැලේරියාව පාලනය කිරීමේ ප්‍රයත්නයන් වැනි මහජන සෞඛ්‍ය මූලාරම්භයන් ද ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙම පියවර ජනගහනයේ සමස්ත සෞඛ්‍යය හා ආයු අපේක්ෂාව සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිදියුණු කිරීමට හේතු විය (පීරිස් 89-102).

සමාජ සුබසාධනයට ඇති බලපෑම

යටත් විජිත සමයේ විධිමත් අධ්‍යාපනය සහ සෞඛ්‍ය සේවාව හඳුන්වාදීම ශ්‍රී ලාංකීය සමාජයට කල්පවහින බලපෑම් ඇති කළේය. මෙම පද්ධති මගින් සාක්ෂරතා අනුපාතිකය සහ මහජන සෞඛ්‍යය වැඩි දියුණු කළා පමණක් නොව නිදහසින් පසු වඩාත් ව්‍යුහගත සහ පරිපූර්ණ සමාජ සුබසාධන පද්ධතියක් සඳහා පදනම ද දැමීය. යටත් විජිත අධ්‍යාපන ක්‍රමය විසින් උගත් ශ්‍රී ලාංකිකයන් පිරිසක් බිහි කරන ලද අතර ඔවුහු පසුව රටේ පාලනයේ සහ සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණවල තීරණාත්මක භූමිකාවන් ඉටු කළහ. ඒ හා සමානව, බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් පිහිටුවන ලද සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ යටිතල ව්‍යුහය නිදහසින් පසු ආණ්ඩුවලට ඉදිරියට ගෙන යා හැකි පදනමක් සැපයීය (වික්‍රමසිංහ 213-229).

යටත් විජිත සුරාකෑම තිබියදීත්, යටත් විජිත යුගය අධ්‍යාපනයේ සහ සෞඛ්‍ය සේවයේ ප්‍රධාන අංග ආයතනගත කිරීමෙන් නූතන ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධන රාමුවට දායක විය. සමාජ සුබසාධනය සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධයෙන් රටේ පසුකාලීන ප්‍රවේශයන් හැඩගැස්වීමට මෙම වර්ධනයන් ඉවහල් විය. නිදහසින් පසු, සමාජ සේවා පුළුල් කිරීම සඳහා මෙම පද්ධති උපයෝගී කර ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාව සමත් වූ අතර, අවසානයේදී මානව සංවර්ධන දර්ශකවල සැලකිය යුතු දියුණුවක් ඇති විය. අධ්‍යාපනයේ සහ සෞඛ්‍ය සේවයේ යටත් විජිත ප්‍රතිසංස්කරණවල උරුමය යටත් විජිත ඉතිහාසය සහ සමකාලීන සමාජ සුබසාධන ප්‍රතිපත්ති අතර සංකීර්ණ අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයක් පෙන්නවා දෙයි. නවීන සංවර්ධන ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා වේදිකාසික පදනම් මත ගොඩනැගීමේ වැදගත්කම එමගින් ඉස්මතු කරයි (වික්‍රමසිංහ 213-229).

නිදහසෙන් පසු යුගයේ ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධන සහ සමාජාරක්ෂක ජාල පරිණාමය

නිදහසෙන් පසු මුල් යුගය: සලාක ක්‍රමය

1948දී නිදහස ලැබීමෙන් පසු, එවකට සිලෝන් ලෙස හැඳින්වූ ශ්‍රී ලංකාව, ආහාර සුරක්ෂිතතාව සහ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ සාධාරණ ලෙස බෙදා හැරීම සහතික කිරීම සඳහා සලාක ක්‍රමයක් දෙවන ලෝක යුද සමයේ සිටම පවත්වා ගෙන ගියේය. පුරවැසියන්ට සලාක පොත් නිකුත් කරන ලද අතර එමඟින් සහන මිලට සහල්, සීනි සහ පිටි ආදී ආහාර ද්‍රව්‍ය යම් ප්‍රමාණයක් මිලදී ගැනීමට ඔවුන්ට හැකි විය. මෙම ක්‍රමය ජනගහනයේ පෝෂණ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සහ ආහාර හිඟය අවම කිරීම අරමුණු කර ගෙන ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

1970 ආර්ථික අර්බුද සමය

1970 දශකයේ ගෝලීය තෙල් අර්බුදයක් සහ තේ සහ රබර් වැනි ප්‍රධාන අපනයන සඳහා වෙළඳපොළ ඉල්ලුමෙහි සැලකිය යුතු අඩුවීමක් සමග ආර්ථික අභියෝග මතු විය. මෙම සාධක, දේශීය උද්ධමනය සමඟ ඒකාබද්ධව, ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය දැඩි පීඩාවකට පත් කළේය. ආනයන සීමා කිරීම් හේතුවෙන් ආහාර හිඟය උග්‍ර වූ අතර සලාක පද්ධතිය මත යැපීම වැඩි විය. සලාක භාණ්ඩවල ස්ථාවර සැපයුම සහ ගුණාත්මකභාවය පවත්වා ගැනීමට රජය දැඩි පාලනයන් දියත් කරන ලදී. රජයට හැර වෙනත් ආයතනවලට සහල්, මිරිස්, සීනි ආදිය අලෙවි කරන්නට තහනම් වූවා පමණක් නොව, සහල් හා මිරිස් ප්‍රවාහනය ද තහනම් කරන ලදී. පාරවල්වල මිරිස් සහ සහල් ප්‍රවාහනය කරන්නේදැයි පරීක්ෂා කරන්නට යෙදූ බැරියර් සහල් පොල්ල, මිරිස් පොල්ල යනුවෙන් ජනයා හැඳින්වූවෝය. ඒවා දැඩි මහජන අතෘප්තියකට හේතු විය.

හාල් පොතෙන් ආහාර මුද්දරයට

1977 මහ මැතිවරණයෙන් ජේ.ආර්. ජයවර්ධනගේ නායකත්වයෙන් යුත් එක්සත් ජාතික පක්ෂය තේරී පත්වීම රට ආර්ථික ලිබරල්කරණයට මාරුවීමක් විය. 1978දී ඔහුගේ රජය සලාක ක්‍රමය අහෝසි කර එය වෙනුවට ආහාර මුද්දර වැඩසටහනක් හඳුන්වා දුන්නේය. මෙම නව ක්‍රමය මඟින් අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් සඳහා ඉලක්කගත සහය ලබා දීමත්, පරිපාලන වියදම් අඩු කිරීම සහ කාර්යක්ෂමතාව වැඩි දියුණු කිරීමත්

අරමුණු කරන ලදී. ප්‍රතිලාභීන්ට අත්‍යවශ්‍ය දූව්‍ය වෙළඳපොළ මිලට මිලදී ගැනීමට ආහාර මුද්දර භාවිතා කළ හැකි වූ අතර, රජය විසින් අර්ධ වශයෙන් සහනාධාර ලබා දෙන ලදී. එමඟින් වැඩි පාරිභෝගික තේරීමක් සහ නම්‍යශීලී බවක් ලබා ගත හැකි විය.

ජනසවිය වැඩසටහන

1989දී හඳුන්වා දුන් ජනසවිය වැඩසටහනෙහි අරමුණ වූයේ අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් අතර දිළිඳුකම පිටුදැකීම හා ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීමය. එමඟින් මූල්‍ය ප්‍රදාන, වෘත්තීය පුහුණුව සහ කුඩා පරිමාණ ආදායම් උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සහාය ලබා දුන්නේය. මූල්‍ය ප්‍රදාන සමග අනිවාර්ය ඉතුරුම් ක්‍රමයක් ද හඳුන්වා දෙන ලදී. වැඩසටහන අවසානයේදී ඉතිරි කළ මුදල ප්‍රාග්ධනයක් ලෙස භාවිතා කිරීමේ හැකියාව ප්‍රතිලාභීන්ට තිබිණි.

සමෘද්ධි වැඩසටහන

ආණ්ඩු මාරුවෙන් පසු, 1995දී ජනසවිය වෙනුවට සමෘද්ධි වැඩසටහන හඳුන්වා දෙන ලදී. දරිද්‍රතාව පිටුදැකීම සඳහා වඩාත් පුළුල් ප්‍රවේශයක් එමඟින් ඉදිරිපත් කරන ලදී. සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන්ගේ සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වය නංවාලීම සඳහා ඉතුරුම් හා ණය යෝජනා ක්‍රම සහ ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සමඟ ඒකාබද්ධ මූල්‍ය ආධාර පිරිනමන ලදී. ඒ වෙනුවෙන් සමෘද්ධි නියාමකවරුන් හම් නිලධාරීන් පිරිසක් ද රාජ්‍ය සේවයට බඳවා ගන්නා ලදී. එය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධන ප්‍රයත්නවල මූලික කුලුනක් බවට පත් වූ අතර, මෙම වැඩසටහන දේශපාලනිකරණය සහ ඉලක්කගත කිරීමේ අකාර්යක්ෂමතාව වැනි ගැටලුවලට ද මුහුණ දුන්නේය.

යොමු කිරීම්

Chandraprema, C. A. *Sri Lanka: The Years of Terror*. Colombo, Lake House Bookshop, 1991.

Lakshman, W. D., and Clement Allan Tisdell, editors. *Sri Lanka's Development Since Independence: Socio-economic Perspectives and Analyses*. Nova Science Publishers, 2000.

Department of Census and Statistics, Sri Lanka. *Annual Reports*. Government of Sri Lanka.

Ministry of Social Welfare and Primary Industries, Sri Lanka. *Reports*. Government of Sri Lanka.

"The Journal of Development Studies." Taylor & Francis Online.

"Asian Survey." University of California Press.

Central Bank of Sri Lanka. *Annual Reports*.

World Bank and International Monetary Fund (IMF). *Reports on Sri Lanka's Economic Policies*.

Peiris, G. H. *An Appraisal of the Culture of Sri Lanka*. Tisara Prakasakayo, 1978.

Pieris, P. E. *Ceylon: The Portuguese Era*. Asian Educational Services, 1999.

Wickramasinghe, Nira. *Sri Lanka in the Modern Age: A History of Contested Identities*. University of Hawaii Press, 2006.

3. පරිච්ඡේදය

සිද්ධි අධ්‍යයනය - අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය

1. පසුබිම සහ අරමුණු

සමෘද්ධියෙන් අස්වැසුමට

1995 වසරේ සිට දිළිඳුකම පිටුදැකීමේ මූලික සමාජ සුබසාධක වැඩසටහන වූ සමෘද්ධි වැඩසටහනේ අනුප්‍රාප්තිකයෙකු ලෙස ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය හඳුන්වා දෙන ලදී. දේශපාලන බලපෑම්, අකාර්යක්ෂමතාව, දුර්වල ඉලක්කගත කිරීම් සහ ප්‍රතිලාභීන් දර්ශනවෙන් ඵලදායී ලෙස ගොඩගැනීමට නොහැකි වීම වැනි ගැටලු හේතුවෙන් වඩාත් විධිමත් සහ ඵලදායී සුබසාධක වැඩසටහනක අවශ්‍යතාව මතු විය. අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට වඩාත් ඉලක්කගත මූල්‍ය ආධාර ලබා දීම ඔස්සේ සමෘද්ධි වැඩසටහනේ අඩුපාඩු නිවැරදි කිරීම අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමයේ අරමුණ විය.

අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමයේ මූලික පරමාර්ථය වන්නේ ප්‍රතිලාභීන් තෝරාගැනීමේ නිරවද්‍යතාව වැඩි දියුණු කිරීම සහ මූල්‍ය ආධාර ඒවා අවශ්‍ය අය වෙත ප්‍රභා වන බව සහතික කිරීමයි. වඩාත් ශක්තිමත් දත්ත රැස්කිරීමේ සහ විශ්ලේෂණ ක්‍රම උපයෝගී කරගනිමින්, සමෘද්ධි වැඩසටහනට බලපා ඇති බැහැර කිරීම් සහ ඇතුළත් කිරීම් සම්බන්ධ දෝෂ අවම කිරීමට වැඩසටහන උත්සාහ කරයි. මීට අමතරව, ප්‍රතිලාභීන් අතර ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතභාවය ප්‍රවර්ධනය කරන ඒකාබද්ධ සංවර්ධන මූලපිරීම් හරහා දිගු කල් පවතින දර්ශනව පිටුදැකීමට සහාය වීම අස්වැසුමෙහි අරමුණයි.

ඩිජිටල් සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයකට පරිවර්තනය වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ ලබා දීමේ ක්‍රියාවලිය මීට පෙර මූලික වශයෙන් සිදු වූයේ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් හෝ ග්‍රාම නිලධාරීන් හරහා අයදුම් කිරීම ඔස්සේය. සමෘද්ධි බැංකු හෝ තැපැල් කාර්යාල හරහා ප්‍රතිලාභ බෙදා හරින ලදී. මෙම ක්‍රමය දැඩි ලෙස දේශපාලනිකරණය වූ සහ නිලධාරීවාදී එකක් විය. නිදසුනක් වශයෙන්, සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ සමෘද්ධි බැංකු හරහා බෙදා හරින ලද අතර විය සැලකිය යුතු කාලයක් හා මුදල් වැය වූ අකාර්යක්ෂම ක්‍රියාවලියකි.

“කවුරුත් මගේ තත්වය ගැන දන්නවා. මට වයස අවුරුදු 31 යි. පූර්ණ ආබාධිත දියණියක් සහ නිවුන් පිරිමි දරුවන් දෙදෙනෙකු මට ඉන්නවා. මගේ සැමියා කුලී ධීවරයෙකු ලෙස සේවය කරනවා. මගේ බාල පුතා තැපැල් කන්තෝරුවේ සේවය කරනවා. ඒත්, ඔහුගේ රැකියාව තවමත් ස්ථිර නැහැ. මගේ පුතා තැපැල් කන්තෝරුවේ වැඩ කරන නිසා අපේ සමෘද්ධි සහනාධාරය අහිමි වුණා. මට රුපියල් 3,500ක් ලැබුණා. මගේ අස්වැසුම අයදුම්පත ප්‍රතික්ෂේප වුණා. අභියාචනා කළත් අද දක්වා මට කිසිදු ප්‍රතිචාරයක් ලැබී නැහැ.”

විනීතා, ගොඩව්ව, ගෘහණියකි

“මම වැන්දඹුවක්. දරුවන් හතර දෙනෙකුගේ මවක්. ඔවුන් සියලු දෙනාම විවාහකයි. මම ජීවත් වෙන්නේ පලා විකුණලා. මගේ සමෘද්ධි සහනාධාරය කපා හැරියේ මගේ නැසීගිය සැමියාට අත් ට්‍රැක්ටරයක් තිබූ නිසායි. මම අස්වැසුම ඉල්ලුවත් ලැබුණේ නැහැ.”

**නින්නිනාම් (නම වෙනස් කර ඇත),
පලා වෙළෙන්දියකි, අකුරැස්ස**

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සඳහා වෙන් කරන මුදලින් 25%ක් සමෘද්ධි දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ අධිකාරියේ මෙහෙයුම් වියදම් සඳහා වැය කර ඇති බව LIRNEasia විසින් කරන ලද සමීක්ෂණයකින් හෙළි විය. මෙම අකාර්යක්ෂමතා මඟහරවා ගැනීම සඳහා ලෝක බැංකුවේ සහාය ඇතිව සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීමේ ඩිජිටල්කරණ වැඩසටහනක් ආරම්භ කළේය. එහි එක් ප්‍රධාන අරමුණක් වූයේ, සුබසාධක ප්‍රතිලාභ තොරතුරු පද්ධතිය (WBIB) නම් වූ විනිවිද පෙනෙන ඒකාබද්ධ සුබසාධක කළමනාකරණ මධ්‍යම දත්ත ගබඩාව පිහිටුවීමයි.

WBIB දර්ශනව ඇගයීමට බහු-මාන දර්ශන තක්සේරුවක් භාවිතා කරයි. එහිදී අනුගමනය කරනු ලබන්නේ ලකුණු අඩු කිරීමේ ක්‍රමවේදයකි. මෙම තක්සේරුව සඳහා වන ප්‍රශ්නාවලිය නිර්මාණය කරනු ලැබුවේ ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි. ඩිජිටල් පද්ධතියක් නිර්මාණය කිරීමෙහි අරමුණ වන්නේ, අයදුම් කිරීමේ සහ බෙදා හැරීමේ ක්‍රියාවලීන් විධිමත් කිරීම, මෙහෙයුම් පිරිවැය අඩු කිරීම සහ ප්‍රතිලාභ වඩාත් සුදුසු පුද්ගලයින්ට කාලෝචිත හා කාර්යක්ෂම ලෙස ළඟා වන බව සහතික කිරීමයි.

2. ක්‍රියාත්මක වීම හා ප්‍රධාන ලක්ෂණ

සුදුසුකම් නිර්ණායක සහ ප්‍රතිලාභ

අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සැලසුම් කර ඇත්තේ වඩාත් සුදුසු පුද්ගලයන්ට සහ පවුල්වලට පමණක් සහාය ලැබෙන බව සහතික කිරීම සඳහා හිඟිවන සුදුසුකම් නිර්ණායක සහිතවයි. අයදුම්කරුවන් තක්සේරු කරනු ලබන්නේ ගෘහස්ථ ආදායම, පවුලේ ප්‍රමාණය, රැකියා තත්ත්වය සහ ආර්ථික අවදානමට දායක වන අනෙකුත් සාධක ඇතුළුව සමාජ-ආර්ථික දර්ශකවල එකතුවක් මත ය. වැඩසටහනේ පුළුල් ඇගයීම් ක්‍රියාවලියේ අරමුණ වන්නේ අයදුම්කරුවෙකුගේ මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ වඩාත් නිවැරදි විභවයක් සැපයීම සහ එමගින් ප්‍රතිලාභීන් නිවැරදිව ඉලක්ක කිරීමයි.

තෝරාගැනීමේ ක්‍රියාවලිය

අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන සඳහා තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සවිස්තරාත්මක සහ දත්ත මත පදනම් කර ගෙන තිබේ. අව්‍යාජ අවශ්‍යතා ඇති අයට පමණක් ප්‍රතිලාභ ලැබෙන බව සහතික කිරීමට සැලසුම් කර ඇත. මෙම ක්‍රියාවලිය අයදුම්කරුවන්ගේ සුදුසුකම් තක්සේරු කිරීම සඳහා පුළුල් නිර්ණායක සහ දර්ශක සමූහයක් භාවිතා කරයි. තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ ප්‍රධාන අංග මෙසේය:

1. **නිර්ණායක හා දර්ශක:** මෙම යෝජනා ක්‍රමය ප්‍රාථමික නිර්ණායක හයක් භාවිතා කරයි. ඒ සෑම එකක්ම හිඟිවන දර්ශක මත පදනම්ව ලකුණු අඩු කිරීම සිදු කරයි. මෙම නිර්ණායකවලට අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, ආර්ථික මට්ටම, වත්කම්, නිවාස තත්ත්වය සහ පවුලේ ජන විකාශ දත්ත අයත් වේ. සෑම නිර්ණායකයකටම ලකුණු ලැබේ.
 - **අධ්‍යාපනය:** දර්ශකවලට පවුලේ සාමාජිකයන්ගේ ඉහළම අධ්‍යාපන මට්ටම සහ වයස අවුරුදු 5-16 අතර ළමුන් පාසල් යනවාද යන්න ඇතුළත් වේ.
 - **සෞඛ්‍යය:** පවුලේ සාමාජිකයන් දිගුකාලීන නිදන්ගත රෝග හෝ ආබාධවලින් පෙළෙනවාද යන්න දර්ශක මගින් තක්සේරු කරයි.
 - **ආර්ථික මට්ටම:** දර්ශක මගින් මාසික ඒක පුද්ගල ආදායම සහ වියදම් මෙන්ම විදුලි පරිභෝජනයද මනිනු ලැබේ.
 - **දේපළ:** මෙම නිර්ණායකය සංචලනය, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ ජීවනෝපාය සම්බන්ධ නිවාස, ඉඩම්, වාහන සහ අනෙකුත් වත්කම්වල හිමිකාරත්වය ඇගයීමට ලක් කරයි.
 - **නිවාස තත්වය:** මෙහි දර්ශකවලට නිවාස වර්ගය, ඉදිකිරීම් සඳහා භාවිතා කරන ද්‍රව්‍ය, සම්පූර්ණ බිම් ප්‍රමාණය සහ පිරිසිදු පානීය ජලය සහ සනීපාරක්ෂාව වැනි උපයෝගිතා සඳහා ප්‍රවේශය ඇතුළත් වේ.
 - **පවුලේ ජන විකාශය:** මෙය යැපුම් අනුපාතය සහ පවුල තනි මාපිය පවුලක්ද යන්න තක්සේරු කරයි.

2. **ගණනය කිරීමේ ක්‍රමවේදය:** සෑම දර්ශකයක්ම අනුව ලකුණු ලබා දෙන අතර, ඉහළ මට්ටම සඳහා ලැබෙන්නේ අඩු ලකුණකි. සමස්ත අඩු වන ලකුණු සංඛ්‍යාව තීරණය වන්නේ සියලුම දර්ශකවල බර තැබූ ලකුණු එකතුවෙනි. මෙම බර තැබූ අඩු වීමේ ලකුණු 0 සිට 1 දක්වා පරාසයක පවතී. එහිදී ලකුණු 1 මගින් නිරූපණය කරන්නේ යෝග්‍යතාවේ අඩු වීමකි.
3. **තෝරාගැනීමේ කඩඉම:** පවුල් ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය (HIES) මගින් හඳුනාගෙන ඇති දිළිඳු පවුල්වල අනුපාතය මත පදනම්ව, තෝරා ගැනීමේ කඩඉම් ලක්ෂ්‍යය දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් නිර්ණය කර ඇත. මෙමගින් ප්‍රතිලාභ බෙදා හැරීම ජාතික දර්ශක රටාවට අනුකූල බව සහතික කරයි..
4. **නිශ්චිත වැඩසටහන සඳහා යෝග්‍යතාව:** පවුල් සඳහා ආධාර කිරීම, වයස අවුරුදු 70ට වැඩි වැඩිහිටි පුද්ගලයින්, ආබාධ සහිත පුද්ගලයින් සහ නිදන්ගත වකුගඩු රෝගයෙන් පෙළෙන පුද්ගලයින් සඳහා විවිධ සුබසාධක වැඩසටහන් මෙම යෝජනා ක්‍රමයට ඇතුළත් වේ. මෙම වැඩසටහන් සඳහා සුදුසුකම් තීරණය කරනු ලබන්නේ ගණනය කරන ලද අඩු වූ ලකුණු සහ එක් එක් වැඩසටහනට අදාළ නිශ්චිත නිර්ණායක මත පදනම්වය.
 - **පවුල්:** පවුලේ සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව මත පදනම්ව විවිධ ප්‍රමාණයේ පවුල් සඳහා විවිධ ප්‍රමාණයන් අනුව, ප්‍රතිලාභ ලබා දේ.
 - **වැඩිහිටි:** වයස අවුරුදු 70ට වැඩි පුද්ගලයින්ට මාසික ගෙවීම් ලැබේ.
 - **ආබාධ සහිත පුද්ගලයන්:** යෝග්‍යතාව සඳහා පැහැදිලිව පෙනෙන හෝ වෛද්‍යවරයෙකු විසින් සහතික කරන ලද ආබාධිතබවක් අවශ්‍ය වේ. මාසික ගෙවීම් සැපයේ.
 - **නිදන්ගත වකුගඩු රෝගීන්:** වෛද්‍ය සහතික සහිත නිදන්ගත වකුගඩු රෝගීන් සඳහා මාසික දීමනාවක් ලැබේ.

ක්‍රියාත්මක කිරීම හා අධීක්ෂණය

අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයෙහි සඵලතාව සහ විනිවිදභාවය සහතික කිරීම සඳහා අධ්‍යක්ෂණ අධීක්ෂණ සහ ඇගයීම් ක්‍රියාවලියක් අවශ්‍යය. පවුල් ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණය (HIES) මගින් යාවත්කාලීන කරන ලද දත්ත මත පදනම්ව නිර්ණායක සහ දර්ශක පිළිබඳ නිරන්තර සමාලෝචන හරහා අවශ්‍ය පරිදි තෝරා ගැනීමේ කඩඉම් ලකුණු අඩු වැඩි කෙරේ. ප්‍රතිලාභීන්ගෙන් අදහස් එක්රැස් කිරීමට සහ ඕනෑම ගැටලුවක් කඩිනමින් විසඳීමට ප්‍රතිපෝෂණ යාන්ත්‍රණයන් ද ඒකාබද්ධ කර ඇත.

සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය හා එහි ක්‍රියාකාරීත්වය

2002 අංක 24 දරන සුබසාධක ප්‍රතිලාභ පනත යටතේ 2016 ජූලි මාසයේදී සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය (WBB) පිහිටුවන ලදී. 2016 පෙබරවාරි මස සිට ක්‍රියාත්මක වූ මෙම පනත මගින් සුබසාධක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා නීතිමය රාමුවක් සපයයි. ප්‍රතිලාභීන් හඳුනා ගැනීම සහ සුදුසු අවස්ථාවේදී ප්‍රතිලාභ අවසන් කිරීම සඳහා විනිවිද පෙනෙන ක්‍රියාවලියක් එමගින් සම්පාදනය කරනු ලැබේ.

මෙහෙවර සහ අභිමතාර්ථ

WBBහි මෙහෙවර වන්නේ විවිධ ඉලක්කගත ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රම සඳහා ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීමේදී විනිවිදභාවය සහ සාධාරණත්වය සහතික කරන සහසම්බන්ධ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ කළමනාකරණ පද්ධතියක් සංවර්ධනය කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමයි. WBBහි මූලික අරමුණුවලට පහත දැක්වෙන කරුණු ඇතුළත් වේ:

1. **නීතිමය රාමුවක් සැපයීම:** සුබසාධක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම සඳහා ව්‍යුහගත ක්‍රමයක් ඇති කිරීම.
2. **විනිවිද පෙනෙන පරිදි ප්‍රතිලාභීන් හඳුනා ගැනීම:** සාධාරණ ලෙස සහ විනිවිදභාවයෙන් යුතුව ප්‍රතිලාභීන් හඳුනාගැනීම සඳහා ක්‍රමවේද ක්‍රියාත්මක කිරීම.
3. **ප්‍රතිලාභ අවසන් කිරීමේ විධිවිධාන:** අවශ්‍ය විටෙක ප්‍රතිලාභ අවසන් කිරීම සඳහා පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ නිර්මාණය කිරීම.

මූලික ක්‍රියාකාරීත්වය

අභිමතාර්ථ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා, WBB විසින් මූලික කාර්යයන් කීපයක් සිදු කරනු ලැබේ. වියට පහත දැක්වෙන කරුණු ඇතුළත් වේ:

1. **සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කිරීම:** සමෘද්ධි, වැඩිහිටි දීමනාව, ආධාරිත දීමනාව සහ හිඳන්ගත වකුගඩු රෝගීන් සඳහා දීමනාව වැනි විවිධ සුබසාධක වැඩසටහන් ස්ථාපිත කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීම.
2. **බලතල පැවරීම:** දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරුන්ට, ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ට, ග්‍රාම නිලධාරීවරුන්ට හෝ වෙනත් රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට නිශ්චිත බලතල, රාජකාරි සහ කාර්යයන් පැවරීම.
3. **සුදුසුකම් නිර්ණායක සංවර්ධනය:** සුබසාධක ප්‍රතිලාභ සඳහා සුදුසුකම් නිර්ණායක කිරීම සඳහා නිර්ණායක නිර්මාණය කිරීම සහ බලාත්මක කිරීම.
4. **මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන:** විවිධ යෝජනා ක්‍රම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන නියම කිරීම, අරමුදල් කාර්යක්ෂමව හා වලදායී ලෙස බෙදා හැරීම සහතික කිරීම.
5. **අධීක්ෂණය සහ ඇගයීම:** සුබසාධක වැඩසටහන්වල බලපෑම වැඩි දියුණු කිරීම සහ ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීමේ දෝෂ අවම කිරීම සඳහා ඒවායේ කාර්යක්ෂමතාව අධීක්ෂණය කිරීම සහ ඇගයීම.

බලපෑම

WBB පිහිටුවීම ශ්‍රී ලංකාවේ සුබසාධක වැඩසටහන්වල සාධාරණත්වය, කාර්යක්ෂමතාව සහ විනිවිදභාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා වූ වැදගත් පියවරකි. ඒකාබද්ධ සුබසාධක කළමනාකරණ පද්ධතිය (IWMS) සංවර්ධනය කිරීම මගින්, විශේෂයෙන්ම සමෘද්ධි වැඩසටහන හා සම්බන්ධ ඇතුළත් කිරීම් සහ බැහැර කිරීම් දෝෂ සහ බෙදාහැරීමේ ගැටලු විසඳා ගන්නා ලදී. සමාජ සුබසාධක සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව සහ ප්‍රතිචාර දැක්වීම වැඩිදියුණු කිරීම WBBහි අරමුණයි. මෙම මූලපිරීම් හරහා, WBB ශ්‍රී ලංකාවේ අඩු ආදායම්ලාභී ප්‍රජාවන්ගේ සහ හුදකලා කලාපවල අවශ්‍යතා වඩාත් හොඳින් ආමන්ත්‍රණය කරන වඩාත් ශක්තිමත් සහ විනිවිද පෙනෙන සුබසාධක පද්ධතියක් ගොඩනැගීමට උත්සාහ කරයි.

වලදායීතාව සහ අභියෝග

සුබසාධක ප්‍රතිලාභ සුදුසුම පුද්ගලයන්ට ඉලක්ක කර ලබා දීම වැඩිදියුණු කිරීම සහ සමෘද්ධි වැඩසටහනේ සමහර අකාර්යක්ෂමතාවන් විසඳීම අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමයේ අරමුණකි. කෙසේ වෙතත්, වැඩසටහන සැලකිය යුතු අභියෝගවලට ද මුහුණ දෙයි. ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් අභියාචනා සහ විරෝධතා විශාල ප්‍රමාණයක් ලැබීම මූලික ගැටලුවකි. එහි පළමු අදියරේදී, වැඩසටහනට අභියාචනා 1,028,885ක් සහ විරෝධතා 134,540ක් ලැබුණු අතර, එමගින් පෙන්නුම් කරන්නේ මූලික තේරීම් ක්‍රියාවලියේ තිබිය හැකි දෝෂයි. මීට අමතරව, ප්‍රතිලාභ වර්ගීකරණයේදී ද විෂමතා ඇති වූ බවට හැඟීම් තිබේ. ඉහළ ප්‍රතිලාභ කාණ්ඩයක් යටතට පත්වීම සඳහා පවුල් විශාල සංඛ්‍යාවක් අභියාචනා කර ඇත.

මෙම අභියෝග මගින් ප්‍රතිලාභීන් තක්සේරු කිරීමේ සහ තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණය පිරිපහදු කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඉස්මතු කරයි. වැඩසටහනේ සමස්ත කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා දත්ත රැස්කිරීමේ සහ විශ්ලේෂණයේ විනිවිදභාවය සහ නිරවද්‍යතාව සහතික කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

ප්‍රතිලාභීන්ගේ ප්‍රතිපෝෂණය

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානයේ මූලික සම්පන්නයේදී ප්‍රතිලාභීන්ගෙන් ලැබුණු ප්‍රතිපෝෂණය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල බලපෑම පිළිබඳ වටිනා අවබෝධයක් සපයයි. ප්‍රතිලාභීන්ගෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් (35%) ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණවත් නොවන බව පවසන අතර නිලධාරීවරුදී බාධා වැනි ගැටලු උපුටා දක්වමින් වැඩසටහන පිළිබඳ අත්‍යවේගී ප්‍රකාශ කළහ. අනෙක් අතට, 17.9%ක් සෂ්මකට පත්වන බවට වාර්තා කර ඇති අතර, 3.6%ක් ලැබුණු ආධාර පිළිබඳව සම්පූර්ණයෙන්ම සෂ්මකට පත් වූහ. සපයන ලද මූල්‍ය ආධාර හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වයෙහි වැඩිදියුණු කිරීම් සිදු වූ බව සඳහන් කර ඇත.

මිශ්‍ර අදහස් මගින් පෙන්නුම් කරන්නේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල යෝජනා ක්‍රම බොහෝ ප්‍රතිලාභීන්ට ධනාත්මක ලෙස බලපා ඇති අතර, වැඩිදියුණු කිරීමට තවමත් අවස්ථාවක් තිබෙන බවයි. ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණය වැඩි කිරීම සහ අයදුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය විධිමත් කිරීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග අතීතයේ ප්‍රතිලාභීන් විසින් මතු කරන ගැටලු විසඳීම සඳහාත්, නව අස්වැසුම් වැඩසටහනේ සාර්ථකත්වය සඳහාත් ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

අස්වැසුම් සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සමාජ සුබසාධනය සහ දුර්දතාව පිටුදැකීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව දරන ප්‍රයත්නයේ කැපී පෙනෙන ඉදිරි පියවරක් වේ. නිවැරදි ඉලක්කගත කිරීම් සහ පුළුල් සහාය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමෙන්, වඩාත් ඔරොත්තු දෙන සහ ස්වයංපෝෂිත ජනගහනයක් ගොඩනැගීම මෙම වැඩසටහනේ අරමුණයි. කෙසේ වෙතත්, පවතින අභියෝග ජය ගැනීමට සහ වැඩසටහන එහි අරමුණු ඵලදායී ලෙස සපුරාලීම සහතික කිරීම සඳහා අධුනාත තක්සේරු කිරීම් සහ පිරිපහදු කිරීම් අවශ්‍ය වේ.

යොමු කිරීම්

"WBB Annual Report 2020." *Welfare Benefits Board Annual Report 2020*, Welfare Benefits Board, Ministry of Finance, Economic Stabilization & National Policies, 2020.

"WBB Annual Report 2021." *Welfare Benefits Board Annual Report 2021*, Welfare Benefits Board, Ministry of Finance, Economic Stabilization & National Policies, 2021.

"Welfare Benefits Act No. 24 of 2002." *Gazette Extraordinary of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka*, No. 1952/22, 2 Feb. 2016.

"Welfare Benefits Act, No. 24 of 2002," *Gazette Extraordinary of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka*, No. 2117/55, April 5, 2019.

"The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments." *The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments*, Right to Life Human Rights Centre, Nov. 2023.

4 පරිච්ඡේදය

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය විසින් පවත්වන ලද සමීක්ෂණය පිළිබඳ හැඳින්වීම

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය (R2L) ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල පිළිබඳ පුළුල් මූලික සමීක්ෂණයක් සිදු කළේය. එහි අරමුණ වූයේ දැනට පවත්නා අවදානම් සහ අසමානතා උග්‍ර කරන බහුවිධ අර්බුදයට විසඳුම් සොයා බැලීමයි. 2023 අගභාගයේදී පවත්වන ලද මෙම සමීක්ෂණයේදී ශ්‍රී ලංකාව මුහුණ දුන් දරුණු ආර්ථික අර්බුදයේ සන්දර්භය තුළ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල පරාසය, සුදුසුකම් නිර්ණායක, ප්‍රමාණවත් බව සහ ඵලදායීතාව පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක තක්සේරුවක් සිදු කරන ලදී.

දැනට ක්‍රියාත්මක සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල අඩුපාඩු හා ගැටලු හඳුනා ගැනීම, ප්‍රතිලාභීන්ගේ අවශ්‍යතා සහ අත්දැකීම් පිළිබඳ දත්ත රැස් කිරීම සහ අවදානමට ලක්විය හැකි පුද්ගලයින්ගේ අවශ්‍යතා ඵලදායී ලෙස ඉටු කිරීම සහතික කිරීම සඳහා මෙම සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම R2L සමීක්ෂණයේ මූලික අරමුණකි. සමීක්ෂණයේ සොයාගැනීම් වඩාත් සාධාරණ සමාජයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා වූ සාක්ෂි පදනම් කරගත් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයකට සහ වැඩසටහන් වැඩිදියුණු කිරීමට සහාය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

2023 වසරේ තුන්වන කාර්තුවේදී දිස්ත්‍රික්ක 17ක් සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස 74ක් පුරා පවත්වන ලද මෙම සමීක්ෂණයට මිශ්‍ර ක්‍රමවේද භාවිත කරමින් පුද්ගලයන් 1,092ක (යම් අවස්ථාවකදී ජනසවිය, සමෘද්ධි සහ අස්වැසුම වැනි ප්‍රධාන සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වල ප්‍රතිලාභීන් වූ අය) නියෝජිත නියැදියක් ඇතුළත් විය. ව්‍යුහගත ප්‍රශ්නාවලිය හරහා ප්‍රමාණාත්මක දත්ත රැස් කරන ලද අතර අර්ධ ව්‍යුහගත සම්මුඛ සාකච්ඡා සහ නාභිගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවලින් ගුණාත්මක අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලදී. මෙම ක්‍රමවේදය මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල වර්තමාන තත්ත්වය සහ ඵලදායීතාව පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධයක් ලබා ගැනීම අරමුණ වූ අතර, ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ප්‍රතිපත්ති නිර්දේශ සඳහා විය පදනමක් සපයයි.

පවතින ආර්ථික අර්බුදය මධ්‍යයේ අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට මෙම වැඩසටහන්වල ඇති බලපෑම, ඒවායේ පරාසය, සුදුසුකම් නිර්ණායක, ප්‍රමාණවත්බව සහ බලපෑම ඇගයීමට මෙම සමීක්ෂණය ඔස්සේ උත්සාහ කරන ලදී.

ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගේ ජන විකාශ විස්තර

- මෙම සමීක්ෂණයට ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයේ විවිධ හරස්කඩ නියෝජනය කරමින් දිස්ත්‍රික්ක 17 කින් සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස 74කින් පුද්ගලයන් 1,092ක් ඇතුළත් වූහ.
- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් බහුතරය කාන්තාවන් (62.3%) වන අතර ප්‍රධාන වයස් කාණ්ඩය අවුරුදු 35-65 අතර විය.
- ජනවාර්ගික සංයුතිය අනුව, 67.3%ක් සිංහල, 24.4%ක් දෙමළ සහ 8.1% මුස්ලිම් විය. ආගමික වශයෙන් බහුතරයක් බෞද්ධ (64.3%) ලෙස හඳුනාගෙන ඇත.
- පවුලේ සාමාජිකයන්ගේ සාමාන්‍ය සංඛ්‍යාව පහකි.

ප්‍රධාන සොයාගැනීම්

1. ආර්ථික තත්වය සහ ආදායම් මූලාශ්‍රය

- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් (70.4%) මාසික ආදායම රු. 10,000 සිට රු. 20,000 දක්වා වූ, අඩු ආදායම්ලාභී ජන විකාශනයක් පෙන්නුම් කරති.
- මූලික ආදායම් මූලාශ්‍ර අතරට දෛනික වැටුප් (58.1%) සහ ස්වයං රැකියා (20.7%) ඇතුළත් විය.

2. පදිංචියේ ස්වභාවය

- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් (32.1%) ඔවුන්ගේම ඉඩමක වාසය කරති. ජනගහනයේ මෙම කොටස සඳහා සුරක්ෂිත ඉඩම් හිමිකමක් ඇති බව පෙන්නුම් කෙරේ.
- තවත් 20.4%ක් රජයේ බලපත්‍ර සහිත ඉඩමක ජීවත් වන අතර, පූර්ණ ඉඩම් හිමිකම් නොමැත.
- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් වන 11.3%ක් වලංගු ලියකියවිලි නොමැතිව ඉඩමක ජීවත් වන අතර, නෙරපා හැරීමේ අවදානම සහ හිතීමය ආරක්ෂාව නොමැතිකම දැකිය හැකිය.
- ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් (58.6%) තනි පවුල් නිවසක ජීවත් වන බව වාර්තා කර ඇති අතර, ජනගහනයෙන් බහුතරයකට තනි නිවාස ඒකක සඳහා ප්‍රවේශය ඇති බව පෙන්නුම් කරයි. ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් තවත් 29%ක් ජීවත් වන්නේ පවුල් දෙකක් විසින් බෙදාගත් නිවාසවල වන අතර, ජනගහනයෙන් කැපී පෙනෙන කොටසක් බහු-පවුල් කුටුම්භවල වාසය කරන බව නිරීක්ෂණය වේ. නිවාස හිඟය හෝ හවුල් ජීවන විධිවිධානවලට තුඩු දෙන ආර්ථික බාධාවන් මෙමගින් පෙන්නුම් කරයි.

3. වාහන හිමිකාරිත්වය

- ජනගහනයෙන් 30.4%ක් තමන්ට වාහනයක් ඇති බව වාර්තා කර ඇති අතර ඉතිරි 69.6% ඔවුන්ට වාහනයක් නොමැති බව පෙන්වාදී ඇත.
- වාහන හිමිකරුවන් වන සහභාගිවන්නන්ගෙන් 51.2%කට යතුරුපැදි හිමිව ඇති අතර, එය ප්‍රජාව සතු වඩාත් පොදු වාහන වර්ගයයි. මීට අමතරව, 22.5% කට බයිසිකල් ද, 21.7% කට ත්‍රිරෝද රථ ද ඇත.

4. බැංකු ගිණුම්

- නියැදියෙන් 86%ක් ඔවුන්ට බැංකු ගිණුමක් ඇති බව වාර්තා කළහ.
- බැංකුවේ හෝ වෙනත් ආකාරයේ ඉතුරුම් ඇති බව වාර්තා කළේ 30.6%ක් පමණි.
- ඉතුරුම් ඇති අයගෙන් 85.1%ක් ප්‍රකාශ කළේ ඔවුන්ගේ ඉතුරුම් රු. 10,000 හෝ ඊට අඩු බවයි.
- 13.2% කගේ ඉතුරුම් රු. 10,000 සිට රු. 100,000 අතර වේ.
- තම ඉතුරුම් රු. 100,000 සිට රු. 1,000,000 අතර බව ප්‍රකාශ කළේ 1.1%ක් පමණි.

5. දිළිඳු සහනාධාර ලැබූ කාල පරිච්ඡේදය

- නියැදියෙන් 23.2%ක් වසර 10කට වැඩි කාලයක් රජයේ සහනාධාර ලබමින් සිටිති.
- නියැදියෙන් 11%ක් ප්‍රකාශ කළේ තමන්ට රජයේ සහනාධාර කිසිවක් ලැබී නොමැති බවයි.
- සාමාන්‍යයෙන්, නියැදියෙන් 69.2% කටම COVID-19 වසංගත සහන (රු. 5,000 සහ ආසාදිතයන්ට ලැබුණු බඩු මලු) ලැබී තිබිණි.

6. සමීක්ෂණ නියැදියේ පුද්ගලයන්ට වර්තමානයේ ලැබෙන සහනාධාර

- සමීක්ෂණ නියැදියෙන් 33.7%ක් ඒ වන විට සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභය ලබමින් සිටියහ.
- නියැදියෙන් 33.3%කට අස්වැසුම සහනාධාරය ලැබේ (සමීක්ෂණය සිදු කළ වකවානුවේදී මේ දෙකම ක්‍රියාත්මක විය).
- 19.4%ක් වැඩිහිටි සහනාධාර ලබති.
- 3.6%ක් ආබාධිත සහනාධාරය ලබති.
- 4%ක් හිදුන්ගත රෝග සඳහා සහනාධාර ලබා ගනිති.
- 2.1% ප්‍රකාශ කළේ තමන්ට කිසිදු සහනාධාරයක් නොලැබෙන බවයි.

7. අස්වැසුම වැඩසටහන සඳහා අයදුම් කිරීම

- නියැදියේ විශාල කොටසක් වන 83.7%ක්, අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන සඳහා ඉල්ලුම් කර ඇත.
- නියැදියෙන් 9.1%ක් වැඩසටහන සඳහා අයදුම් නොකළ බව වාර්තා කළහ. එය අයදුම් කළ අයට සාපේක්ෂව කුඩා ප්‍රතිශතයකි.
- නියැදියෙන් 7.2%ක් සහනාධාර වැඩසටහන පිළිබඳව තමන් නොදන්නා බව පැවසූහ.

8. ප්‍රතිලාභීන්ගේ තෘප්තිය

- 29.2%ක් ප්‍රකාශ කළේ තම ජීවන තත්ත්වයෙහි වර්ධන ප්‍රගතියක් සිදු වී නොමැති බවයි.
- 28.9%ක් තම ජීවන තත්ත්වයෙහි කිසිදු ප්‍රගතියක් නොමැති බව වාර්තා කර ඇත.
- 2.1%ක් පමණක් තම ජීවන තත්ත්වයෙහි සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් වාර්තා කර ඇත.

නිගමනය

මෙම මූලික සමීක්ෂණය මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට වඩා හොඳින් සේවය කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් වැඩිදියුණු කළ යුතු තීරණාත්මක ක්ෂේත්‍ර හුවා දක්වා ඇත.

"මගේ පවුලේ 10 දෙනෙක් ඉන්නවා. අපට ළමයින් අටදෙනෙක් ඉන්නවා, වැඩිමහල් ළමයාට අවුරුදු 19යි, බාලයාට අවුරුදු දෙකයි. අපි කාටවත් රස්සා නැහැ, බුද්ධි මට්ටමෙන් අඩු මගේ සැමියා අනියම් කුලී වැඩ කරනවා. ළමයින්ගේ වැඩ හිසා මට වැඩට යාමට බැහැ. අපි අන්ත දිළිඳු නිවාසයකයි ජීවත් වෙන්නෙ. අපට කිසිදු සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභ ලැබේ නැහැ. ඒ පිළිබඳව කිසිවෙකු අපව දැනුවත් කරලාත් නැහැ. අපේ ගෙදර රේඩියෝ, ටීවී නැහැ."

අමරාවතී (නම වෙනස් කර ඇත), ගෘහණිය, මාතර

5 පරිච්ඡේදය

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල අභියෝග

1. ආවරණය සහ ඉලක්ක කිරීම පිළිබඳ ප්‍රශ්න

ඇතුළත් කරගැනීමේ හා බැහැර කිරීමේ ගැටලු

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් මුහුණ දෙන ප්‍රධානම අභියෝගයක් වන්නේ ඇතුළත් කිරීම් සහ බැහැර කිරීමේ දෝෂයි. සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයින් සහ පවුල් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමෙන් බැහැර කරන අතර (බැහැර කිරීමේ දෝෂ) හෝ හුසුදුසු පුද්ගලයින්ට ප්‍රතිලාභ ලැබෙන (ඇතුළත් කිරීමේ දෝෂ) දෝෂ සිදු වේ. අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය තුළ ද සැලකිය යුතු මට්ටමකින් ඇතුළත් කිරීම් සහ බැහැර කිරීමේ දෝෂ සහිත බව වාර්තා වේ. ලැබුණු අභියාචනා සහ විරෝධතා විශාල සංඛ්‍යාව මගින් මෙම ගැටලු නිරූපණය විය හැකිය. බොහෝ ප්‍රතිලාභීන් පවා තර්ක කරන්නේ වැරදි ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති බව හෝ ඉහළ ප්‍රතිලාභ කාණ්ඩවලින් තමන් බැහැර කර ඇති බවයි. අව්‍යාජ අවශ්‍යතා ඇති අයට සහාය දැක්වීමට අපොහොසත් වීම සහ හුසුදුසු අය සඳහා සම්පත් නාස්ති කිරීම මගින් සමාජ සුබසාධක වැඩසටහන්වල සඵලතාව අඩපණ වේ.

භූගෝලීය සහ ජන විකාශ අසමානතා

භූගෝලීය සහ ජන විකාශ විෂමතා හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ආවරණය සහ ප්‍රතිලාභීන් ඉලක්ක කිරීම තවදුරටත් සංකීර්ණ වේ. ප්‍රවාහන දුෂ්කරතා, ජංගම දුරකථන ආවරණය වැනි යටිතල පහසුකම් ගැටලු හේතුවෙන් ග්‍රාමීය සහ දුරස්ථ ප්‍රදේශවලදී සමාජ සුබසාධක වැඩසටහන් වෙත ප්‍රවේශ වීම සම්බන්ධ අභියෝග මතු වේ. මීට අමතරව, සුළු ජනවාර්ගිකයන් සහ කාන්තා මූලික පවුල් වැනි ඇතැම් ජන විකාශ කණ්ඩායම් සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වෙත ප්‍රවේශ වීමට බාධා කරන පද්ධතිමය ගැටලු ද තිබේ.

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානයේ මූලික සමීක්ෂණයේදී නියැදියෙන් 7.2%ක් ප්‍රකාශ කළේ සහනාධාර වැඩසටහන පිළිබඳව තමන් දැන නොසිටි බවයි. අස්වැසුම වැඩසටහන පිළිබඳව සමාජය දැනුවත් කිරීමට රජය උත්සාහ කළද, පර්යේෂණවලින් පෙනී යන්නේ ප්‍රතිලාභ අවශ්‍ය සියලු දෙනා ලියාපදිංචි වී නොමැති බවයි. නොදැනුවත්තාවය වියට හේතුවයි.

රජය විසින් බහුවිධ සන්නිවේදන උපාය මාර්ගයක් අනුගමනය කර තිබිණි. එහෙත්, බොහෝ පුද්ගලයින්

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය විසින් පවත්වන ලද මූලික සමීක්ෂණය මෙන්ම ඉලක්ක කණ්ඩායම් සමග සාකච්ඡා සහ සවිස්තරාත්මක සාකච්ඡා අතරතුර, අයදුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව වැරදි වැටහීම් බොහෝ ප්‍රතිචාර දැක්වූවන් වෙතින් ප්‍රකාශයට පත් විය. අයදුම් කිරීමේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳව නොදැන සිටි බව ඇතැමෙකු පැවසූ අතර නිලධාරීන් තම නිවෙස්වලට නොපැමිණීම සහ සංගණනයේදී නිලධාරීන් විසින් වැරදි තොරතුරු වාර්තා කිරීම වැනි සැකයන් ඇතැම් අය පළ කළහ.

විශේෂයෙන්ම දෙමළ කතා කරන ප්‍රජාවන් අතර, සංගණන නිලධාරීන් දෙමළ බස නොදැන සිටීම වැනි භාෂා බාධක ගැන ද වාර්තා විය. ඔවුහු දත්ත රැස් කිරීමේ නිරවද්‍යතාව පිළිබඳ කනස්සල්ල මතු කළහ. මූලදී ප්‍රතිලාභීන්ගේ නාම ලේඛන ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් ප්‍රකාශයට පත් කළ අතර, බොහෝ අය මැසිවිලි නැගුවේ ඔවුන්ගේ නම් සොයා ගැනීම සඳහා එම ලැයිස්තු කියවා ගැනීමට නොහැකි වූ බවයි.

සමහර පුද්ගලයන් ප්‍රකාශ කළේ තෝරාගැනීම් වැරදි වූණත්, නිවැරදි වූණත්, ඒවා සම්බන්ධයෙන් විරෝධතා ගොනු කිරීමට තමන්ට අවශ්‍ය නොවන බවයි. ඔවුන්ට අවශ්‍ය වූයේ ඔවුන් සුදුසු යැයි විශ්වාස කරන බැවින් ප්‍රතිලාභී ලැයිස්තුවට ඇතුළත් වීමට පමණි.

“පළමු වතාවට මම කොමියුනිකේෂන් චක්කන් අස්වැසුම සඳහා ඉල්ලුම්පත්‍රය ධ්වනිලෝචි කරගත්තා. ඒ සඳහා ඔවුන් රුපියල් 50ක් අය කළා. අපට ස්මාර්ට් ජංගම දුරකථන නැහැ. ප්‍රතිලාභීන්ගේ ලැයිස්තුව අන්තර්ජාලය හරහා ප්‍රකාශයට පත් කළ අවස්ථාවේදී, පවුලේ සාමාජිකයන් විදේශගතව සේවය කරන අසල්වැසි පවුලක දියණියක් මගේ නම අන්තර්ජාලයෙන් සොයා ගැනීමට මට උදව් කළා.”

**අනෝමා මෙනෙවිය (නම වෙනස් කර ඇත),
ගෘහණියක්, මොනරාගල**

විවේචන වැඩසටහන් පිළිබඳව දැනුවත් වන්නේ සහ අවශ්‍ය අයදුම්පත් ලබා ගන්නේ රජයේ නිලධාරීන් හරහාය. සමහර අවස්ථාවලදී, ප්‍රතිලාභීන් වෙනුවෙන් ආකෘති පත්‍ර පවා පුරවා දෙන්නේ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ය. මෙම නිලධාරීන් සමඟ හොඳ සබඳතාවක් ඇති අය අස්වැසුම සඳහා අයදුම් කිරීමට වැඩි ඉඩක් ඇති අතර ප්‍රමාණවත් සමාජ ප්‍රාග්ධනයක් නොමැති අය වැඩසටහන ගැන නොදැන හෝ අයදුම් කරන්නේ කෙසේදැයි නොදැන සිටියහ.

සුදුසුකම් නිර්ණායක පිළිබඳ වැරදි තොරතුරු හේතුවෙන් ද සමහරුන් ලියාපදිංචි වීම වැළැක්විණි. සමහර පුද්ගලයන් තමන්ට ලැබී තිබුණු වැරදි තොරතුරු මත පදනම්ව තමන් අස්වැසුම සඳහා

නුසුදුස්සන් යැයි තනිවම නිගමනය කළහ.

මීට අමතරව, ප්‍රතිලාභ සඳහා ලියාපදිංචි වීමට මින් පෙර දරන ලද උත්සාහයන් අසාර්ථක වූ පුද්ගලයින් නැවත අයදුම් කිරීමට මැලි වූ අතර, ඔවුන්ගේ උත්සාහයන් නිෂ්චල වනු ඇතැයි පූර්ව නිගමනයක සිටියහ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සියලුම කලාප සහ ජනගහන කණ්ඩායම් අතර සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශයක් සහතික කිරීම සඳහා මෙම විෂමතා සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

සුබසාධක ප්‍රතිලාභ පනත (2002 අංක 24)

21 වගන්තිය

රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසින් කරනු ලබන වැරදි

21. මෙම පනත යටතේ ස්වකීය බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී හෝ කාර්ය හෝ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීමේදී දැන දැනම හෝ හිතාමතාම, අසත්‍ය හෝ වැරදි යම් තොරතුරක් මත ක්‍රියා කරන යම් රාජ්‍ය නිලධාරියකු වරදකට වරදකරු වන අතර මහෙස්ත්‍රාත්වරයකු ඉදිරියේ පවත්වන ලඝු නඩු විභාගයකින් වරදකරු කරනු ලැබීමෙන් පසු පසු රුපියල් දස දහසකට නොවැඩි දඩයකට හෝ අවුරුදු එකකට නොවැඩි කාලයක් සඳහා බන්ධනාගාරගත කිරීම හෝ එම දඩය සහ බන්ධනාගාරගත කිරීම යන දඬුවම් දෙකටම හෝ යටත් විය හැකිය.

22 වගන්තිය

වැරදි ගෙවීම්වලදී ආපසු අයකර ගැනීම

22. නිලධාරියා වෙත හෝ කමිටුව වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද ලියවිල්ලක අන්තර්ගත යම් ප්‍රකාශයක අව්‍යාජත්වය නිශ්චය කර ගැනීමට මණ්ඩලයේ යම් නිලධාරියකු හෝ යම් තේරීම් කමිටුවක සාමාජිකයකුට නොහැකි වූ විට සහ එහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් වැරදි සුබසාධක ප්‍රතිලාභ ගෙවීමක් කරනු ලැබ ඇති විට එම මුදල රජයට අය විය යුතු ණයක් ලෙස එම නිලධාරියාගෙන් හා සාමාජිකයන්ගෙන් අයකර ගත යුතුය.

2. කාර්යක්ෂමතාව සහ පරිපාලනය

නිලධාරීවරු මාධක

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් කාර්යක්ෂමව පරිපාලනය කිරීමට නිලධාරීවරු මාධාවන් සැලකිය යුතු අභියෝගයක් චල්ල කරයි. දුර්වල සන්නිවේදනය, සංකීර්ණ අයදුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලීන්, දීර්ඝ සමීක්ෂණ සහ අනුමත කාලයන් මෙන්ම විවිධ ලියකියවිලි අවශ්‍ය වීම හේතුවෙන් බොහෝ විට සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයින් ප්‍රතිලාභ සඳහා අයදුම් කිරීමෙන් වැළකේ. එසේම, විධිමත් ක්‍රියා පටිපාටි නොමැතිකම නිසා ප්‍රතිලාභ ලබා දීමේ ප්‍රමාදයන් සහ අකාර්යක්ෂමතාවන් ඇති විය හැක. පරිපාලන ක්‍රියා පටිපාටි සරල කිරීම සහ සේවා සැපයීමේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීම සමාජ සුබසාධක වැඩසටහන්වල සඵලතාව ඉහළ නැංවීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය පියවර වේ.

සුබසාධක ප්‍රතිලාභ පනත (2002 අංක 24), විශේෂයෙන්ම එහි 21 සහ 22 වගන්ති, ග්‍රාම නිලධාරීන් සහ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් අතර සැලකිය යුතු නොසන්සුන්තාවක් ඇති කිරීමට හේතු වී තිබේ. 21 වන වගන්තිය මගින් රාජ්‍ය නිලධාරීන් දැනුවත්ව ව්‍යාප්ත තොරතුරු මත ක්‍රියා කිරීම වෙනුවෙන් දැඩියකට හෝ සිරගත කිරීමට යටත් වන අතර, 22 වන වගන්තිය ලේඛනවල සත්‍යතාව තහවුරු කිරීමට අපොහොසත් වීම හේතුවෙන් සිදු වන වැරදි ගෙවීම් සඳහා මූල්‍යමය වශයෙන් වගකීමට නිලධාරීන්ට සිදු වේ. මෙම වගන්තිවලට විරෝධය පළ කරමින් ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සහ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන්ගේ වෘත්තීය සමිති අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වැඩසටහනට අදාළ රාජකාරී වර්ජනය කළහ. ඒ හේතුවෙන් රජය සහ මහජනතාව අතර සන්නිවේදනයට දැඩි බලපෑමක් එල්ල විය. මෙම වර්ජනය හේතුවෙන් අවදානමට ලක්විය හැකි ප්‍රජාවන්ට උපකාර කිරීම කඩාකප්පල් විය. වැරදි තොරතුරු පැතිරුණි. විරෝධතා පැන නැගිණි. ඇතැම් බලවේග දේශපාලන වාසි සඳහා මෙම තත්වය පාවිච්චි කරන බව ද දැනගන්නට ලැබිණි. ඊට ප්‍රතිචාර වශයෙන් රජය විසින් තාවකාලික සංගණන නිලධාරීන් බඳවාගෙන ජංගම දුරකථන ඇප් එකක් භාවිතා කරමින් අවශ්‍ය සංගණනය සිදු කරන ලදී.

රාගල ප්‍රදේශයේ නිටපු වතු කම්කරුවෙකු වූ ෂන්මුගම් 2023 අගෝස්තු 12 වන දින අභාවප්‍රාප්ත විය. ඔහුගේ බිරිඳ සිවමහි අස්වැසුම හරහා ෂන්මුගම්ට ලැබුණු රු. 5,000 ඇයගේ නමට මාරු කිරීමට මාස ගණනක් තිස්සේ උත්සාහ කළ ද, 2023 දෙසැම්බර් 19 වන විට ද එය සාර්ථක වී නොතිබිණි. ඇය මුහුණ දුන් නිලධාරීවැදී අභියෝග කෙතරම්ද යත්, ඇය ඒ වන විට විවිධ කාර්යාල වෙත වාර දහයක් පමණ ගොස් තිබිණි.

කෙසේ වෙතත්, මෙම නව ක්‍රියාවලිය මහජනතාවට නුහුරු නුපුරුදු එකක් විය. ග්‍රාම නිලධාරීන් සහ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් මේ පිළිබඳ නිසි පැහැදිලි කිරීමක් ජනතාවට නොකිරීම නිසා සමාජය තුළ පුළුල් අවිශ්වාසයක් සහ කෝපයක් ඇති විය. මහජන විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම සහ ඵලදායී සුබසාධන සේවා සැපයීම සඳහා පැහැදිලි සන්නිවේදන උපායමාර්ගයක් අවශ්‍ය බව මෙයින් පැහැදිලි වේ.

දූෂණ සහ වැරදි කළමනාකරණය

"දැවසක් මම මගේ දීමනාව ලබා ගැනීමට සමෘද්ධි බැංකුවට ගියාම, මා ගත් ණයක් ආපසු ගෙවා නැති බව කවුන්ටරයේ සිටි නිලධාරියා මට දන්වා සිටියා. මම කවදාවත් එවැනි ණයක් ගෙන නැහැ. එහෙත්, මා කාලයකට පෙර ණයක් ලබා ගෙන ගෙවමින් සිටි බව නිලධාරියා තරයේ කියා සිටියා. සිදු වුණේ මොකක්ද කියා මට තේරෙන්නෙ නැහැ."

ලෙව්වම් මෙනවිය (නම වෙනස් කර ඇත), සමෘද්ධිලාභී, ගම්පොල

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් පරිපාලනය තුළ දක්නට ලැබෙන දූෂණය සහ වැරදි කළමනාකරණය හේතුවෙන් අකාර්යක්ෂමතාව තවදුරටත් උග්‍ර වේ. අල්ලස් දීම, අනුග්‍රහය දැක්වීම සහ මුදල් අවභාවිතය පිළිබඳ සිද්ධීන් වාර්තා වී ඇති අතර, ඒවා සම්පත් අවභාවිතා කිරීමට සහ මෙම වැඩසටහන් කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය පළද වීමට හේතු වේ. සමාජ සුබසාධනය සඳහා වෙන් කර ඇති අරමුදල් අවභාවිතා කිරීම හේතුවෙන් සහාය අත්‍යවශ්‍ය පවුල්වලට ප්‍රතිලාභ අහිමි වේ. එපමණක් නොව, මෙම වැඩසටහන් සාධාරණව හා ඵලදායී ලෙස පරිපාලනය කිරීමට රජයට ඇති හැකියාව පිළිබඳ විශ්වාසය ද පළද වේ. අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් ශක්තිමත් කිරීම, විනිවිදභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සහ දැඩි දූෂණ විරෝධී ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම මෙම ගැටලු විසඳීමට සහ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල අපේක්ෂිත පරිදි ක්‍රියාත්මක වන බව සහතික කිරීම සඳහා ඉතා වැදගත් වේ (LIRNEasia 36-45).

අස්වැසුම ගැන මහජන අදහස්

අස්වැසුම වැඩසටහන පිළිබඳ මහජන මතය එය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී මතු වූ ගැටලු සහ වැරදි වැටහීම් අනුව හැඩගැසී ඇත. මිලියන 3.7ක අයදුම්පත් ලැබී තිබුණද, ඒ වන විට සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ආධාර ලැබුවත්, නැතත්, අස්වැසුම සඳහා අලුතින් අයදුම් කළ යුතු බවට පණිවුඩය ඇතැම් අවදානම් සහිත ප්‍රජාවන් වෙත ළඟා වී තිබුණේ නැත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සඳහා සුදුසුකම් ඇති සමහර පුද්ගලයන් ප්‍රතිලාභ සඳහා අයදුම් නොකළහ.

“මෙම ව්‍යාපෘතියේ අරමුණ විශිෂ්ටයි. සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවලින් දේශපාලනය ඉවත් කිරීම කාලෝචිතයි. ජනසවිය සහ සමෘද්ධි වැඩසටහන් තුළ දේශපාලනය ගැඹුරින් කාවැදී තිබුණා. ඒ සඳහා තෝරාගැනීම් පදනම් වූයේ දේශපාලනය මතයි. අස්වැසුම දේශපාලන බලපෑම්වලින් මිදී තිබීම ඇත්තෙන්ම ප්‍රශංසනීයයි.

කෙසේ වෙතත් අවසානයේ මෙම නව ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණයෙන්ම නිලධාරීන්ගේ බලපෑමට යට වෙලා. මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ග්‍රාම නිලධාරීන් සහ රජය අතර ඇති වූ ගැටුම ඊට හොඳම උදාහරණයයි.

එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අප මෙන්ම අනෙකුත් ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ද මෙම වැඩසටහනෙන් ඉවත් වී තිබෙනවා. අප වෙනුවට බඳවාගත් තරුණ තරුණියන්ට ගමේ පරිසරය සහ වැඩසටහනේ නිර්ණායක පිළිබඳ දැනුමක් තිබුණේ නැහැ. ඒ වගේම, ගැසට් නිවේදනයෙන් ග්‍රාම නිලධාරීන්ට පනවා ඇති සම්බාධක මේ පුද්ගලයන්ට බලපෑවේ නැහැ.”

ගාලු දිස්ත්‍රික්කයේ ග්‍රාම නිලධාරීවරයෙක්

“මම මෑතකදී කොළඹින් මේ දිස්ත්‍රික්කයට සංක්‍රමණය වුණා. මගේ සැමියාට එහි නිවසක් තිබෙනවා. අපි වෙන්නෙවලා නැහැ. අපි මෙහේ ගෙයක් හදනවා. මගේ නිවස බාගෙට හදලා විදුලිය හා ජල පහසුකම් නැහැ. මම රැකියාවක් කරන්නේ නැහැ. මම අස්වැසුම සඳහා ඉල්ලුම් කළා. පිරිමි ළමයෙකු මගේ නිවසට පැමිණ දත්ත එකතු කරගත්තා. මට රුපියල් 15,000 ක් ගෙවනවා. මෙම පනත ගැන ඇහුවාම, මම වැරදිකරුවෙකු වේ යැයි මට බයයි.”

දකුණු පළාතේ ගෘහණියක වන අමිතා මහත්මිය (නම වෙනස් කර ඇත)

ඉල්ලුම් කළ අයට සංගණනය සඳහා QR කේතයක් ලැබුණු අතර, කේතය නොලැබුණු අනෙක් අය අතර භීතිය හා කලබලය පැතිරුණි. දේශපාලන කණ්ඩායම් මෙම නොසන්සුන්තාව දේශපාලන වාසි ලබා ගැනීම සඳහා පාවිච්චි කළහ. රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය විසින් සිදු කරන ලද සමීක්ෂණයේදී සෘජු දේශපාලන බලපෑමක් හඳුනා නොගත්තද, සාකච්ඡාවලදී බොහෝ දෙනෙක් මෙම ක්‍රියාවලිය දේශපාලනීකරණය වී ඇති බවට චෝදනා කළහ.

“2002 අංක 24 සුබසාධක ප්‍රතිලාභ පනතේ 21 සහ 22 වගන්ති සංශෝධනය කිරීමෙන් රජයට ග්‍රාම නිලධාරී වෘත්තීය සමිති සමඟ ඇති ප්‍රශ්නය විසඳා ගත හැකිව තිබුණා. නමුත් බලධාරීන් නම්‍යශීලී වුණේ නැහැ. තේරීම් ක්‍රියාවලියට අදාළ බොහෝ දෝෂ ඇති වුණේ කපටි පුද්ගලයන් මේ තත්වය ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් අසත්‍ය තොරතුරු ලබා දීම නිසායි. අලුත් සංගණන නිලධාරීන්ට ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ දැනුම හා පළපුරුද්ද නොමැතිකම නිසායි එහෙම වුණේ. ග්‍රාම නිලධාරීන් විසින් මෙම සංගණනය සිදු කළේ නම්, ආධාර අවශ්‍ය අයට මීට වඩා හොඳ අවස්ථාවක් ලැබෙන්නට තිබුණා. කෙසේ වෙතත්, වේතනාවෙන් තොරව වැරදි සිදු විය හැකියි. අප දන්නේ අපගේ වසම තුළ ජීවත් වන පුද්ගලයන්ට වසම තුළ ඇති දේපළ පිළිබඳ විතරයි. අපගේ වසම තුළ ජීවත් වන වැසියන්ට වෙනත් ප්‍රදේශවල දේපල සහ වෙනත් වත්කම් තිබිය හැකියි. සමහර පුද්ගලයන් පාවිච්චි කරන වාහන ලියාපදිංචි කර තිබෙන්නේ වෙනත් අයගේ නමටයි. එවැනි සංකීර්ණ අවස්ථාවක නිලධාරීන්ට දඬුවම් කිරීම අසාධාරණයි. මේ නිසා තමයි අපි අස්වැසුම රාජකාරි වර්ජනය කළේ.”

ආනන්ද මහතා (නම වෙනස් කර ඇත), ග්‍රාම නිලධාරී වෘත්තීය සමිතියක නිලධාරීවරයෙක්

වර්ජනයේ නිරත ග්‍රාම නිලධාරීන් සහ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් එම ක්‍රියාදාමය පිළිබඳව ජනතාවට පැහැදිලි කර දුන්නේ නැත. ඔවුන් බොහෝ විට තොරතුරු දැන සිටියේ ද නැත. තාවකාලික සංගණන නිලධාරීන් සහ ජංගම දුරකථන ඇප් එකක් භාවිතා කිරීම හේතුවෙන් තත්වය වඩාත් නරක අතට හැරුණු අතර එය මහජනතාව අතර ව්‍යාකූලත්වයට හා අවිශ්වාසයට හේතු විය. මහල් නිවාස සහ වාහන ඇති පුද්ගලයන්ට අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ ලැබෙන බව බොහෝ අය වාර්තා කළහ. සමාන හෝ වඩා සුදුසු යැයි හැඟෙන පුද්ගලයන්ට සහාය නොලැබෙන බවට අදහසක් පැතිර තිබිණි.

ගෙවන මුදල සම්බන්ධයෙන් ද සැලකිය යුතු වැරදි වැටහීම් ඇති විය. අන්ත දිළිඳු ජනයා සඳහා වූ රුපියල් 15,000ක උපරිම මුදල අදාළ වූයේ සාමාජිකයින් හතරක් හෝ වැඩි ගණනක් සිටින පවුල් සඳහා පමණක් බව බොහෝ ප්‍රතිලාභීන් දැන සිටියේ නැත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ඇතැමුන් තමන්ට ලැබිය යුතු යැයි විශ්වාස කරන මුදලින් අඩක් පමණක් ලැබීම ගැන පැමිණිලි කළහ. තවද, ගෙවීම් සඳහා අදාළ කර ගන්නේ ගෘහයද, පවුලද යන කරුණ සම්බන්ධයෙන් ව්‍යාකූලත්වයක් ඇති වූ අතර, බොහෝ දෙනා සිතන්නේ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ ලබාදෙන්නේ ගෘහ පදනමින් කියාය.

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානයේ සමීක්ෂණයෙන් පෙන්නුම් කරන ලද පරිදි නිවාසවලින් 42.4%ක පවුල් එකකට වඩා ජීවත් වේ. එය බෙදා හැරීමේ ක්‍රියාවලියේ සංකීර්ණත්වය සහ ව්‍යාකූලත්වය වැඩි කරයි. අස්වැසුම ලබා දෙන්නේ පවුල් පදනමින් නොව, නිවාස පදනමින් යන වැරදි වැටහීම පැමිණිලිවලට හේතු විය.

සාරාංශයක් ලෙස, සන්නිවේදන අසාර්ථකත්වයන්, දේශපාලන පාවිච්චි කිරීම් සහ සැපයුම් අභියෝග නිසා අස්වැසුම පිළිබඳ මහජන අවබෝධය අඳුරු වී ඇති අතර, වැඩසටහනේ සාධාරණත්වය සහ ඵලදායීතාව පිළිබඳව පුළුල්ව පැතිරුණු අතෘප්තියක් සහ අවිශ්වාසයක් දක්නට ලැබේ.

“අපි තාවකාලික සංගණන නිලධාරීන්. ජංගම යෙදුම හරහා දත්ත රැස් කිරීමට අපට පුහුණුවක් ලැබුණා. පද්ධතිය කිහිප වතාවක් යාවත්කාලීන කළා. ඒත්, ප්‍රශ්නවල සැලකිය යුතු වෙනස්කම් අපට පෙනුණේ නැහැ. අන්තර්ජාල සම්බන්ධතා ගැටලු සහ පද්ධති දෝෂ වැනි අභියෝගවලට අපි මුහුණ දුන්නා. කෙසේ වෙතත්, අවාසනාවකට මෙන්, අපගේ නිරීක්ෂණ වාර්තා කිරීමට අපට අවස්ථාවක් තිබුණො නැහැ. දත්ත ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර, එම තොරතුරු නිවැරදි බව සහතික කළ යුතු අතර, දැන දැනම වැරදි දත්ත ඇතුළත් කළහොත්, අප ජනන යටතේ දැඩුවමී ලැබිය යුතු බව දත්ත ඇතුළත් කරන විට පිළිගත යුතුයි.”

**නිලක් මහතා (නම වෙනස් කර ඇත),
තාවකාලික ගණන් කිරීමේ නිලධාරී, මතුගම**

“අයදුම්පත් 2021 අවසානයේ බෙදා හැරිය අතර ඒවා සමෘද්ධිය සඳහා යැයි අපි උපකල්පනය කළා. අපි අස්වැසුම වැඩසටහන ගැන දැනගෙන සිටියෙ නැහැ. 2022දී සංගණන නිලධාරීන් විසින් තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු කළා. කණ්ඩායම් නායකයෙකු ලෙස මගේ තනතුර හේතුවෙන් මා ඉබේම තේරෙනු ඇතැයි මම විශ්වාස කළා. ඒ නිසා මම අස්වැසුම සඳහා අයදුම් කළේ නැහැ.”

රාමනාදන්, රාගල ශාන්ත ලෙනාඩ් වත්ත, සමෘද්ධි සමූහ නායක

තාවකාලික සංගණන නිලධාරීවරයක සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡාවක්

මෙම සම්මුඛ සාකච්ඡාවේදී අපි කතා කරන්නේ දකුණු පළාතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයක සංවර්ධන සහකාරවරයකු සමඟය. අස්වැසුම සමීක්ෂණය සඳහා තාවකාලික සංගණන නිලධාරීවරයක ලෙස ඇය දත්ත රැස් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය, මුහුණ දුන් අභියෝග සහ සමීක්ෂණයේදී ඇයගේ පෞද්ගලික අත්දැකීම් පිළිබඳ අවබෝධය බෙදා ගත්තාය.

ප්‍රශ්නය: ඔබ සහ ඔබේ භූමිකාව හඳුන්වා දිය හැකිද?

පිලිතුර: මම දකුණු පළාතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයක සේවය කරනවා. අස්වැසුම සංගණනයට තාවකාලික සංගණන නිලධාරියෙකු ලෙස සහභාගි වුණා. මගේ කාර්යාලයේ තවත් නිලධාරීන් දෙදෙනෙකු සමඟ ග්‍රාම නිලධාරී වසමක සමීක්ෂණයට සහභාගි වුණා. සෑම ගෘහ සමීක්ෂණයක් සඳහාම මට රු. 300ක දීමනාවක් ලැබුණා.

ප්‍ර: සමීක්ෂණයේදී ඔබ අනුගමනය කළ නිර්ණායක මොනවාද?

පි: අපි නිශ්චිත නිර්ණායක අනුගමනය කළ යුතුයි. නම, වයස, නිවාස හිමිකම, රැකියාව සහ වත්කම් වැනි විස්තර ඇතුළත්ව ලකුණු කරන ආකාරය දැන සිටියේ සංගණන නිලධාරීවරයා පමණයි.

ප්‍ර: එක නිවසක පවුල් කිහිපයක් ජීවත් වන විට ඔබ සමීක්ෂණ කටයුතු කළේ කෙසේද?

පි: එක නිවසක පවුල් කිහිපයක් ජීවත් වන විට අපි ඇහුවා එහි පවුල් කීයක් ජීවත් වුණාද කියලා.

සෑම පවුලකටම වෙනම ප්‍රධානියෙකු සිටියේ නම්, අපි ඔවුන්ව වෙනම පවුල් ලෙස ගණන් ගත්තා. පවුලේ ප්‍රධානියා තම දරුවන් සමඟ ජීවත් වූයේ නම්, පුතා හෝ දියණිය මාසික ආදායමක් උපයන්නේ නම්, එය පවුලේ ආදායමක් ලෙස සැලකුවා.

ප්‍ර: පුතා වෙනම පවුලක් ලෙස ලියාපදිංචි කර තිබුණත්, ඔහු සහ දෙමාපියන් එකම නිවසක පදිංචිව සිටි නිවසක් සම්බන්ධයෙන් ඔබ කළේ කුමක්ද?

පි: එවැනි අවස්ථාවලදී දෙමාපියන්ට කිසිදු දේපළක අයිතියක් නොතිබුණේ නම් එය ඔවුන්ට වාසිදායකයි. හිමිකාරත්වය දැක්වෙන නිවසේ ඡායාරූපයක් අයදුම්පත්‍රයට අනුයුක්ත කිරීමට විධිවිධාන තිබුණා. අයදුම්පත නිවැරදිද යන්න තීරණය කිරීම ගණන් කරන්නාගේ අභිමතය පරිදි කරනු ලැබුවා. මගේ පෞද්ගලික අදහස නම් අස්වැසුම දත්ත වලින් 50%*60% පමණ නිවැරදි බවයි. ග්‍රාම නිලධාරීන් විසින් මෙම සමීක්ෂණය සිදු කළේ නම් නිවැසියන් වඩාත් හොඳින් දන්නා නිසා එය වඩාත් සාර්ථක වීමට ඉඩ තිබුණා.

ප්‍ර: ඔබ තවත් දෙදෙනෙකු සමඟ ගිය බව සඳහන් කළා. ඔවුන් කවුරුද?

පි: අතින් දෙන්නා තමයි අපේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ප්‍රධාන ප්‍රජා සංවර්ධන නිලධාරී සහ ව්‍යවසාය සංවර්ධන නිලධාරී.

ප්‍ර: ඔබ සමඟ වැඩ කළ සංගණන නිලධාරීන් ඔබ තරම් දැනුමක් ඇති අයද? ඔවුන් ඔබේ අධීක්ෂණය යටතේ වැඩ කළාද?

පිළිතුර: නැහැ. ඔවුන් ස්වාධීනව කටයුතු කළා. ප්‍රශ්නාවලිය ප්‍රමිතිගත කර තිබූ බැවින් එකම වෙනස වූයේ රජයේ නිලධාරීන්ගේ සහ තාවකාලික නිලධාරීන්ගේ සංවේදී බව සහ දැනුවත්භාවය පමණි.

ප්‍ර: ඇතැම් සංගණන නිලධාරීන් නිවෙස්වලට නොගොස් පෝරම පුරවා ඇති බවට චෝදනා එල්ල වෙනවා. මෙය කළ හැකිද?

පි: බැහැ. ඇප් එක පිරවීමට පෙර ස්ථානයට ගොස් ඇප් එකේ GPS ක්‍රියාත්මක කළ යුතුයි.

ප්‍ර: සංගණන නිලධාරීන්ට එක් නිවසකට ගොස් තවත් නිවසකට අදාළ පෝරම පුරවා ඇති බවට කෙරෙන ප්‍රකාශයන් ගැන කුමක් කිව හැකිද?

පි: නිලධාරියා නිවසකට නොපැමිණියේ නම්, පෝරමය නිවැරදිව පිරවිය නොහැකියි.

ප්‍ර: සමීක්ෂණයේ වලදායිතාව පිළිබඳ ඔබේ පෞද්ගලික අදහස කුමක්ද?

පි: පෙර පැවති සමෘද්ධි යෝජනා ක්‍රමයේ තේරීම් ක්‍රියාවලියට වඩා මෙම සමීක්ෂණය වඩාත් ප්‍රතිඵලදායක වූ බව මම විශ්වාස කරනවා. නමුත් අනිවාර්යයෙන්ම අඩුපාඩු තිබුණා.

ප්‍ර: පැහැදිලි පවුල් ප්‍රධානියෙක් නැති නිවෙස්වලින් තොරතුරු රැස්කිරීමේදී ඔබට යම් ගැටලුවලට මුහුණ දෙන්න සිදු වුණාද?

පි: නැහැ. ඕනෑම පවුලේ සාමාජිකයෙකුට තොරතුරු සැපයිය හැකි වුණා. එය QR කේත දරන්නා විසින් සත්‍යාපනය කර අත්සන් කළා.

ප්‍ර: ගෙවල්වල කවුරුත් නැති නම් මොකක්ද කළේ?

පි: නිවසේ කිසිවකු නොසිටියේ නම්, නිවැරදි තොරතුරු රැස් කිරීමට නොහැකියි. සමහර විට අපි එහි ගිය බව ඔප්පු කිරීමට ඡායාරූප ගත්තා. ඒත්, නිවසේ කවුරුවත් හිටියේ නැති නම්, අපට දත්ත රැස් කිරීමට නොහැකි වුණා.

ප්‍ර: QR කේතය සමඟ ඡායාරූපයක් ගැනීම අනිවාර්යද?

පිළිතුර: ඔව්, මෙම පියවර මඟ හැරීමට අවසර නැහැ. එය දත්තවල නිරවද්‍යභාවය සහතික කරනවා.

ප්‍ර: QR කේත නොමැති අය ගැන කුමක් කිව හැකිද?

පි: ලබා දී ඇති පවුල්වලින් සැකසූ ප්‍රශ්නවලට ප්‍රතිචාර එක්රැස් කිරීමෙන් ඔබ්බට අපට බලයක් තිබුණේ නැහැ.

3. යැපුම් සංස්කෘතිය

සුබසාධනය මත දිගු කල් යැපීම

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් මුහුණ දෙන තවත් බරපතල අභියෝගයක් වන්නේ ප්‍රතිලාභීන් අතර වර්ධනය විය හැකි දිගුකාලීන යැපුම් සංස්කෘතියයි. සමාජ ආරක්ෂණ ජාල නිර්මාණය කර ඇත්තේ අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට ක්ෂණික සහන සැලසීම සඳහා වන අතර, සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත දිගුකාලීනව යැපීමකට ද තුඩු දිය හැකි අවදානමක් එහි ඇත. සුබසාධක ප්‍රතිලාභ හේතුවෙන් රැකියා සෙවීමට හෝ ඔවුන්ගේ ආර්ථික තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීමට ප්‍රතිලාභීන්ගේ පෙළඹවීම අඩු වේ. තාවකාලික සහන සැලසීම පමණක් නොව ස්වයංපෝෂිතභාවය ළඟා කර ගැනීම සඳහා පුද්ගලයන් සවිබල ගැන්වීම අරමුණු කරගත් සමාජ සුබසාධක වැඩසටහන්වලට ඉලක්කවලට මෙම යැපුම් සංස්කෘතිය හේතුවෙන් හානි විය හැකිය.

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානයේ සමීක්ෂණයට සහභාගී වූවන්ගෙන් 23.2%ක් වසර 10කට වැඩි කාලයක් රජයේ සහනාධාර ලබමින් සිටිති. පෙර පැවති සමෘද්ධි සමාජ ආරක්ෂණ යෝජනා ක්‍රමයට ජීවනෝපාය ආධාර, කුසලතා පුහුණුව, ඉතුරුම් සහ ණය යෝජනා ක්‍රම වැනි විවිධ අංග ඇතුළත් විය. විශේෂයෙන් බෝග වගාව සහ අස්වනු නෙලීම සඳහා ආයෝජන අවශ්‍ය වූ විට මෙම වැඩසටහන් ප්‍රයෝජනවත් බව බොහෝ ප්‍රතිලාභීහූ වාර්තා කළහ. සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ මූලාශ්‍ර පෙන්වා දෙන පරිදි අස්වැසුම වැඩසටහනට ද එවැනි සමාන්තර වැඩසටහන් ඇතුළත් කිරීමට අපේක්ෂා සහිතය. එහෙත්, ඒවා තවමත් ක්‍රියාත්මක වී නොමැති බවයි.

පෙළඹවීම සහ ස්වයං පෝෂිතභාවය කෙරෙහි ඇති බලපෑම

“මම මාධ්‍යවේදියෙක්. මෑතකදී ශ්‍රීඩා කොරයා පදනම කාන්තා කුඩා ව්‍යවසායිකාවන් ගැන කතා ලිවීමේ තරගයක් පැවැත්වුවා. කතාව ජයග්‍රහණය කළොත් කාන්තා ව්‍යවසායිකාවට රුපියල් ලක්ෂ 4ක් සහ මාධ්‍යවේදිනියට රුපියල් ලක්ෂ 2ක් පිරිනමනවා. මට සුවිශේෂී ව්‍යවසායිකාවක් හමු වුණා. ක්ෂුද්‍ර ව්‍යවසායිකාවක් වන ඇයගේ කතාව ලිවීමට ඇයගෙන් අවසර ඉල්ලා සිටියත්, ත්‍යාග මුදල ගැන ඇසූ විට ඇය එය ප්‍රතික්ෂේප කළා. තෑග්ග ලැබුණොත් ඇයව අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභවලින් ඉවත් කරනු ඇතැයි බිය වීම එයට හේතුවයි.”

**කාන්ති (නම වෙනස් කර ඇත),
කුරුණෑගල ප්‍රදේශයේ මාධ්‍යවේදිනියක්**

සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත දිගුකාලීනව යැපීම පෙළඹවීම සහ ස්වයංපෝෂිතභාවය සම්බන්ධයෙන් දැඩි බලපෑමක් ඇති කරයි. දීර්ඝ කාලීනව සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත යැපෙන ප්‍රතිලාභීන් ශ්‍රම වෙළඳපොලෙන් විසන්ධි විය හැකි අතර පෞද්ගලික සහ ආර්ථික සංවර්ධනය සඳහා අවස්ථා හඹා යාමට අඩු නැඹුරුවක් ඇති විය හැක. මෙම තත්ත්වය විසින් බිඳීමට අපහසු යැපුම් චක්‍රයක් නිර්මාණය කළ හැකිය. නිදසුනක් වශයෙන්, අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභීන්ගේ ප්‍රතිපෝෂණයෙන් පෙන්නුම් කළේ මූල්‍ය ආධාර ඔවුන්ට උපකාරයක් වුවත්, එය ඔවුන්ගේ

ආර්ථික තත්ත්වයන් හෝ ස්වයංපෝෂිතභාවය සම්බන්ධ දිගුකාලීන වැඩිදියුණු කිරීම්වලට හේතු නොවන බවයි. මෙයට විසඳුමක් ලෙස සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වලට නිපුණතා සංවර්ධනය, රැකියා අවස්ථා සහ ව්‍යවසායකත්වය ප්‍රවර්ධනය කරන අංග ඇතුළත් කර, සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත යැපීම වෙනුවට ආර්ථික ස්වාධීනත්වයට ප්‍රතිලාභීන් දිරිමත් කිරීම අවශ්‍ය වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වල සාර්ථකත්වය සහ තිරසාරභාවය සඳහා මෙම අභියෝගවලට විසඳුම් සෙවීම ඉතා වැදගත් වේ. අත්‍යවශ්‍ය පුද්ගලයන් නිවැරදිව ඉලක්ක කිරීම, පරිපාලන කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම, දූෂණයට එරෙහිව සටන් කිරීම සහ ප්‍රතිලාභීන් අතර ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

“සමාජ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ බොහෝ විට වැඩ කරන වයසේ සිටින පුද්ගලයින් රැකියාවක් සෙවීමට අධෛර්යවත් කරනවා. සමහර පුද්ගලයින් රැකියාවක් සොයනවාට වඩා ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට වැඩි කාලයක් ගත කරනවා. සුබසාධක ප්‍රතිලාභවලට වඩා වැඩි කරන වයසේ පුද්ගලයින්ට රැකියා සැපයීම වැදගත් වෙනවා. ඊට අමතරව අවිධිමත් ලෙස සේවය කරන අයගේ ආදායම කිසිදු සමීක්ෂණයකින් නිවැරදිව තක්සේරු කර නැහැ.”

**නවමිණි මෙනවිය (නම වෙනස් කර ඇත),
වතු පවුල් සෞඛ්‍ය සේවිකා, නුවරඑළිය**

මගින් ශ්‍රී ලංකාවට සිය සමාජ සුබසාධක පද්ධතිය ශක්තිමත් කළ හැකි අතර එය සමාජයේ වඩාත්ම අවදානමට ලක්විය හැකි සාමාජිකයින්ට ඵලදායී ලෙස සහාය වන බව සහතික කළ හැකිය.

අස්වැසුම දෙවන අදියර

ශ්‍රී ලංකාවේ අස්වැසුම සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන දෙවන අදියරේදී නව අයදුම්පත් 450,000ක් ලැබුණු බව රජය පවසයි. සමාජ ආධාර සඳහා ඇති සැලකිය යුතු ඉල්ලුම එමගින් පෙන්නුම් කෙරේ. සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය පුළුල් දත්ත රැස් කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් ආරම්භ කර ඇත. 2024 ජූලි මස අවසානය වන විට එය අවසන් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන බව පවසන ලදී.

"මම කුඩා කණ්ඩායම් හරහා සමෘද්ධි ණය අරගෙන තියෙනවා. සමෘද්ධිලාභීන්ට වගේම ප්‍රතිලාභීන් නොවන අයටත් මේ ණය ගන්න පුළුවන්. අපි පස් දෙනෙකුගෙන් යුත් කණ්ඩායම් හදලා රුපියල් 50,000 සිට 100,000 දක්වා 1% සිට 2% දක්වා පොලියට ණය ගන්න පුළුවන්. කෙසේ වෙතත්, එක් සාමාජිකයෙකු ණය පැහැර හැරියහොත්, කණ්ඩායමේ අනෙක් අයට ණය ලබාගත නොහැකියි. මා මීට පෙර නිවස අලුත්වැඩියාවට හා ගොවිතැන් කටයුතු සඳහා ණය ලබාගත්තා. ඒ ණය පොළියත් සමග ආපසු ගෙව්වා. බැංකුවේ ලාභය පවත්වා ගැනීම සඳහා නිලධාරීන් ණය දීම සඳහා අස්වැසුම ප්‍රතිලාභීන් සහ සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන් නොවන අය යන දෙඅංශයම ඉලක්ක කරනවා."

**රේණුකා (නම වෙනස් කර ඇත),
ගෙවිලියක්, හම්බන්තොට**

දුප්පත්ම ප්‍රජාවන් අතර ජංගම දුරකථන වෙත ප්‍රවේශය සීමිත වීම සහ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව ඇතුළත් සන්නිවේදන අභියෝග හේතුවෙන් අස්වැසුම වැඩසටහන තවමත් සන්නිවේදන අභියෝගවලට මුහුණ දෙයි. සංගණන ක්‍රියාවලියේ විස්තර පුවත්පත්වල පළ වූ නමුත් ඉලක්කගත ජනගහනය අතර පුවත්පත් කියැවීම අවමය. සංගණන නිලධාරීවරයාගේ පැමිණීම පිළිබඳ දැනුම්දීම් කෙටි පණිවුඩ මගින් යවනු ලැබේ. එහෙත්, බොහෝ පවුල්වලට ඒවා ලැබෙන්නේ නැත. සංගණන නිලධාරීවරයාගේ පැමිණීම සිදු වන තෙක් ඔවුන් නිවසේ රැඳී සිටිය යුතු යයි අපේක්ෂා කෙරේ. පවුලේ සියලුම වැඩිහිටි සාමාජිකයන් ජාතික හැඳුනුම්පත් සහ ඉඩම් ඔප්පු, බැංකු පාස්පොත් සහ වෛද්‍ය වාර්තා වැනි විවිධ ලේඛන ඉදිරිපත් කළ යුතුය. වාර්තා කරන ලද දත්තවල නිරවද්‍යතාවය සහතිකවන්නන් විසින් පරීක්ෂා කර බලා අත්සන් කරනු ලැබේ.

දත්ත රැස්කිරීමෙන් පසුව, කමිටුවක් විසින් අයදුම්පත් පරීක්ෂා කර, විරෝධතා සම්බන්ධයෙන් ද ක්‍රියාමාර්ග ගෙන, සුදුසුකම් ලත් අපේක්ෂකයින්ට පමණක් ප්‍රතිලාභ ලැබෙන බව සහතික කරනු ඇත.

එහි පළමු අදියරේ සිටි ප්‍රතිලාභීන් මිලියන 1.8කගේ දත්ත යාවත්කාලීන කිරීම ද වැඩසටහනේ අරමුණයි. එහෙත් ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සහ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන්ගේ අඛණ්ඩ විරෝධතා හේතුවෙන් අස්වැසුම ක්‍රියාත්මක කිරීමට බාධා සිදු වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සඳහා ඵලදායී පරිපාලනය සහ සහයෝගය සහතික කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද පුළුල් අභියෝග තිබේ. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල පරිපාලන නිලධාරීන් දැන් වැඩසටහනට සම්බන්ධ වීම සඳහා දීමනා ඉල්ලා සිටිති.

යොමු කිරීම්

"The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments." *The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments*, Right to Life Human Rights Centre, Nov. 2023.

LIRNEasia. *Social Safety Nets and the State of Poverty in Sri Lanka*. LIRNEasia, 2023.

6 පරිච්ඡේදය

වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මූල්‍යමය ප්‍රවේශයන්

1. ප්‍රතිලාභීන් නිවැරදිව ඉලක්ක කිරීම

දත්ත මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයක්

ප්‍රතිලාභීන් ඉලක්ක කිරීමේ නිරවද්‍යතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා, දත්ත පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයන් අනුගමනය කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. පරිපූර්ණ දත්ත එකතු කිරීම සහ විශ්ලේෂණය වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය හඳුනා ගැනීම සහ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ඒවා වඩාත්ම අවශ්‍ය ජනයා වෙත ළඟා වන බව සහතික කිරීම සඳහා උපකාරී වේ. උසස් දත්ත විශ්ලේෂණ සහ යන්ත්‍ර මගින් ඉගෙනීමේ ඇල්ගොරිතම භාවිතා කර ආදායම් මට්ටම්, රැකියා තත්ත්වය, පවුලේ ප්‍රමාණය සහ භූගෝලීය පිහිටීම වැනි විවිධ සමාජ-ආර්ථික දර්ශක විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීමේ නිරවද්‍යතාව වැඩි දියුණු කළ හැකිය. විවිධ රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තු සහ ආයතනවල දත්ත ඒකාබද්ධ කරන මධ්‍යගත දත්ත සමුදායක් නිර්මාණය කිරීමෙන්, ඉලක්ක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය වඩාත් ක්‍රමානුකූලව සහ විනිවිදභාවයෙන් යුක්ත කළ හැකිය.

Aadhaar යනු ඉන්දියානු රජය වෙනුවෙන් ඉන්දියාවේ අනන්‍යතා අධිකාරිය විසින් නිකුත් කරන ලද ඉලක්කම් 12 කින් යුත් පුද්ගල හඳුනාගැනීමේ අංකයකි. වයස සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය නොසලකා, ඉන්දියාවේ පදිංචිව සිටින සහ UIDAI විසින් නියම කර ඇති සතනාපන ක්‍රියාවලිය හරහා අනුමත කරන ලද ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට Aadhaar සඳහා ලියාපදිංචි විය හැකිය.

පුද්ගලයන් එක් වරක් පමණක් ලියාපදිංචි වීම ප්‍රමාණවත්ය. ඉන්දියාවේ සියලුම පදිංචිකරුවන් සඳහා ලියාපදිංචිය නොමිලේ ලැබේ. Aadhaar අංකය එක් එක් පුද්ගලයා සඳහා අනන්‍ය වන අතර ජීවිත කාලයම සඳහා වලංගු වේ. බැංකු, ජංගම දුරකථන සම්බන්ධතා සහ අනෙකුත් සේවාවන් මගින් සපයනු ලබන විවිධ සේවාවන් නියමිත වේලාවට ලබා ගැනීමට නිවැසියන්ට ආධාර අංකය උපකාරී වේ.

Aadhaar පද්ධතිය හරහා සිය සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයන් ඩිජිටල්කරණය කිරීමේදී ඉන්දියාව සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් ලබා ඇත. පොදු බෙදාහැරීමේ පද්ධතියට (PDS) Aadhaar සම්බන්ධ කර ඇත. ආහාර සහ අනෙකුත් අත්‍යවශ්‍ය ද්‍රව්‍ය සඳහා සහනාධාර නිවැරදිව බෙදා හැරීම එමගින් සහතික කෙරේ. ප්‍රතිලාභීන්ගේ බෙදාහැරීමේ ස්ථානවලදී ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාව සහතික කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ අනන්‍යතා අංක භාවිතා කරති.

සෘජු ප්‍රතිලාභ ලබාදීම (DBT) හරහා ප්‍රතිලාභීන්ගේ බැංකු ගිණුම් වෙත සෘජුවම සහනාධාර බැර කෙරේ. එමගින් නාස්තිය අවම කරන අතර නියමිත වේලාවට ගෙවීම් සහතික කෙරේ. Aadhaar මගින් සක්‍රීය කර තිබෙන ගෙවීම් මගින් ක්‍රියාවලිය වඩාත් විනිවිද පෙනෙන සහ කාර්යක්ෂම තත්වයට පත් කර ඇත.

ඉඩම් සහ වාහන ලියාපදිංචිය ඩිජිටල්කරණය කිරීම සහ බදු අයකිරීම් ක්‍රියාවලීන් මගින්, සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ කාර්යක්ෂමතාව සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි දියුණු කළ හැකිය. නිවැරදිව සහ විනිවිද පෙනෙන සහතික කිරීම ඔස්සේ, ප්‍රතිලාභීන් වඩා හොඳින් ඉලක්ක කර ගැනීමට, වංචා අවම කිරීමට සහ සම්පත් වඩාත් අවශ්‍ය පුද්ගලයන් වෙත ලැබෙන බව සහතික කිරීම සඳහා ඩිජිටල්කරණය උපකාරී වේ. ඉන්දියාවේ ඩිජිටල් පද්ධති සාර්ථක ලෙස ක්‍රියාත්මක කරන ආකාරයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ද මෙම තාක්ෂණයන් ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි ආකාරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලැබේ.

උදාහරණයක් ලෙස, කර්නාටක ඉඩම් ව්‍යාපෘතිය මගින් ඉඩම් වාර්තා ඩිජිටල්කරණය කර ඇති අතර, අන්තර්ජාලය හරහා ඒවා වෙත පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකිය. මෙමගින් ඉඩම් ආරවුල් අවම වී නීත්‍යානුකූල හිමිකරුවන් හඳුනාගැනීම පහසු වේ. කෘෂිකාර්මික සහනාධාර සහ අනෙකුත් ග්‍රාමීය සංවර්ධන වැඩසටහන්

වඩා හොඳින් ඉලක්ක කර ගැනීමට නිවැරදි ඉඩම් වාර්තා උපකාරී වී ඇත. සැබෑ ඉඩම් හිමි ගොවීන්ට නිලධාරීවැදී ප්‍රමාදයකින් තොරව පහසුවෙන් ප්‍රතිලාභ ලබා ගත හැක.

නිරන්තර අධීක්ෂණය සහ ඇගයීම

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වල අඛණ්ඩතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා නීතිපතා අධීක්ෂණය සහ ඇගයීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ප්‍රතිලාභීන්ගේ ප්‍රගතිය සහ වැඩසටහන්වල බලපෑම නිරීක්ෂණය කරන ශක්තිමත් අධීක්ෂණ පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් එහි කාර්යක්ෂමතාව පිළිබඳ වටිනා අවබෝධයක් ලබා දිය හැක. වැඩසටහන්වල අරමුණු සපුරාලන්නේද යන්න තක්සේරු කිරීම සහ වැඩිදියුණු කළ යුතු ක්ෂේත්‍ර හඳුනා ගැනීම සඳහා කාලානුරූපව ඇගයීම් පැවැත්විය යුතුය. ප්‍රතිලාභී සමීක්ෂණ සහ ප්‍රජා උපදේශන වැනි ප්‍රතිපෝෂණ යාන්ත්‍රණ අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියට ඒකාබද්ධ කළ යුතුය. එමගින් තත්‍ය කාලීන දත්ත රැස් කිරීම සහ අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම් සහතික කිරීම සිදු කළ හැකිය.

2. වැඩසටහන් කාර්යක්ෂමතාව වර්ධනය කිරීම

පරිපාලන ක්‍රියාවලිය විධිමත් කිරීම

පරිපාලන ක්‍රියාවලීන් විධිමත් කිරීම සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වල කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීමේදී ඉතා වැදගත් වේ. අයදුම් කිරීමේ ක්‍රියා පටිපාටි සරල කිරීම, ලේඛන කටයුතු අඩු කිරීම සහ නිලධාරීවැදී බාධා අවම කිරීම මගින් සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයින්ට ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම පහසු වේ. අයදුම්කරුවන්ට තම තොරතුරු සහ ලේඛන එක වර ඉදිරිපත් කළ හැකි තනි කවුළු පද්ධතියක් හඳුන්වා දීම සහ පද්ධතිය විසින් මෙම තොරතුරු අදාළ සියලුම දෙපාර්තමේන්තු වෙත බෙදා හැරීම මගින් අයදුම්පත් සැකසීමට අවශ්‍ය කාලය සහ ශ්‍රමය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කරගත හැකිය. මීට අමතරව, අයදුම්පත් වඩාත් කාර්යක්ෂමව සහ සංවේදීව හැසිරවීමට පරිපාලන කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණු කිරීම මගින් ප්‍රතිලාභීන්ට සපයන සේවාව වැඩිදියුණු කළ හැකිය.

තාක්ෂණය උසස් කිරීම

සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම සඳහා තාක්ෂණය උපයෝගී කර ගැනීම මගින් විශාල පරිවර්තනයක් සිදු කළ හැකිය. අයදුම්පත් ඉදිරිපත් කිරීම, සැකසීම සහ වියට සිදු වන දෙය නිරීක්ෂණය සඳහා ඩිජිටල් වේදිකා ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් දැනටමත් මෙහෙයුම් විධිමත් කර ඇති අතර පරිපාලන වියදම් අඩු කර ඇත. ප්‍රතිලාභීන්ට ඔවුන්ගේ අයදුම්පතෙහි තත්ත්වය පිළිබඳ විස්තර ලබාගත හැකිය. ප්‍රතිලාභ බෙදාහැරීම් සහ වැඩසටහන් යාවත්කාලීන කිරීම් පිළිබඳ තොරතුරු සඳහා පහසු ප්‍රවේශයක් ලබා දීම සඳහා ජංගම යෙදුම් සහ වෙබ් බිහිදොර තවදුරටත් වැඩිදියුණු කළ හැකිය.

සමාජ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ හරහා බැංකුකරණයට ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කිරීමේ සාර්ථකත්වය

2023 අයවැය කතාවේදී, බැංකු හරහා සුබසාධක ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් යොමු කිරීමට රජය සිය අභිප්‍රාය ප්‍රකාශ කළේය. ඊට පෙර LIRNEasia විසින් කරන ලද සමීක්ෂණයකින් පෙන්වා දුන්නේ දුර්දතාවයේ ජීවත් වන වැඩිහිටියන්ගෙන් 60%කට රජයේ හෝ පෞද්ගලික බැංකුවල බැංකු ගිණුම් ඇති බවයි. මීට අමතරව, රයිට් ටු ලයිට් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානයේ සමීක්ෂණයෙන් පෙන්නුම් කළේ නියැදියෙන් 86%ක් නියාමනය නොකළ බැංකු ඇතුළුව කුමන හෝ බැංකුවක බැංකු ගිණුමක් හිමි අය බවයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම ගිණුම්වල හෝ වෙනත් ආකාරයකට ඉතුරුම් ඇති බවට වාර්තා කළේ 30.6%ක් පමණි.

බැංකු හරහා සෘජුව මුදල් ලබාදීමේ ක්‍රමය අනියෝග කිහිපයකට මුහුණ දුන්නේය. නිසි පරිදි බැංකු ගිණුම් විවෘත නොකිරීම හේතුවෙන් අස්වැසුම ප්‍රතිලාභීන් 156,261 දෙනෙකුට මුදල් ගෙවීමට නොහැකි වූ බව ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය 2023 ඔක්තෝබර් මාසයේදී නිවේදනය කළේය. ජාතික හැඳුනුම්පතක් නොමැතිකම හේතුවෙන් බැංකු ගිණුම් විවෘත කිරීමට නොහැකි වූ අයදුම්කරුවන් සඳහා ලංකා බැංකුව, ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව සහ ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකුව විසින් තම ජාතික හැඳුනුම්පත ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා මාස හයක කොන්දේසියක් සහිතව ගිණුම් විවෘත කිරීමට අවස්ථාව සලසා දුන්නේය.

මුල් අදියරේදී මහජන බැංකුවේ, ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුවේ සහ ලංකා බැංකුවේ සියලුම ශාඛාවන් අස්වැසුම ගෙවීම් පහසු කිරීම සඳහා පොහෝ දින පවා විවෘත කරන ලදී. මෙම උත්සාහයන් තිබියදීත්, ප්‍රතිලාභීන්ගෙන් කොටසකට බැංකු ගිණුම් නොතිබුණි. ඔවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙකුට සමෘද්ධි බැංකුවල ගිණුම් තිබූ අතර, ඒවා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය නොකළ බැවින් නිල පිළිගැනීමක් නොමැත.

මුලදී, ගිනුම් විවෘත කිරීමට මිනිසුන් ඉක්මන් වූ විට දිගු පෝලිම් නිර්මාණය විය. මූලික තැන්පතුවලින් තොරව ගිනුම් විවෘත කිරීමට අවසර දෙන ලෙස රජය රාජ්‍ය බැංකුවලට නියෝග කළ අතර එමඟින් කෙටි කාලයක් තුළ බැංකු ගිනුම් ඇති පුද්ගලයින් සංඛ්‍යාව සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය.

3. ආර්ථික සවිබලගැන්වීම

“අපේ රටට ගැලපෙන්නේ නැති යැපුම් මානසිකත්වය තුරන් කළ යුතුයි. ඉඩමක් තිබුණත් සමහරු වගා කටයුතුවල යෙදෙන්නේ නැහැ. රජය වගාවට අඩු පොලියට ණය ලබාදී ස්වයං රැකියා අවස්ථා ඇති කළ යුතුයි. කොස්, දෙල් වැනි ආහාරවලින් නිෂ්පාදන කරන අය ඉන්නවා. නමුත් සහයෝගය නැහැ. කුඩා ව්‍යවසායකයින් නොගෙවූ ණයවලට දඩ ගහනවා වෙනුවට රජය ඔවුන්ට ස්වයංපෝෂිත වීමට උපකාර කළ යුතුයි.”

මල්ලිකා මෙනවිය, ගෘහණියක්, කඹුරැපිටිය

සුබසාධනය නිපුණතා සංවර්ධනය සහ රැකියා සමග සම්බන්ධ කිරීම

යැපුම් වක්‍රය බිඳ දැමීම සහ දිගුකාලීන ආර්ථික සවිබල ගැන්වීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් සමග නිපුණතා සංවර්ධනය සහ රැකියා අවස්ථා සම්බන්ධ කළ යුතුයි. ප්‍රතිලාභීන්ට වෘත්තීය පුහුණුව, අධ්‍යාපනය සහ රැකියා ස්ථානගත කිරීමේ සේවාවන් සඳහා ප්‍රවේශය ලබා දීමෙන් ඔවුන් ස්ථාවර රැකියා වෙත යොමු කිරීමට අවශ්‍ය කුසලතාවලින් ඔවුන් සන්නද්ධ කළ හැකිය. සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත යැපීමේ සිට ආර්ථික ස්වාධීනත්වය දක්වා මාවතක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමය වැනි වැඩසටහන්වලට දේශීය ව්‍යාපාර, වෘත්තීය පුහුණු ආයතන සහ රැකියා නියෝජිතායතන සමඟ හවුල්කාරිත්වයන් නිර්මාණය කරගත හැකිය.

ව්‍යවසායකත්වය දිරිගැන්වීම

ප්‍රතිලාභීන් අතර ව්‍යවසායකත්වය දිරිමත් කිරීම මගින් ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතභාවය ද වර්ධනය කළ හැකිය. සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් මගින් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය අවස්ථා, ක්ෂුද්‍ර ව්‍යවසායකත්වය, ස්වයං රැකියා සහ ව්‍යාපාර සංවර්ධන පුහුණුව සහ පුද්ගලයන්ට ක්ෂුද්‍ර සහ කුඩා ව්‍යාපාර ආරම්භ කිරීමට සහ පවත්වා ගැනීමට උපකාර කිරීම සඳහා උපදේශන ආදිය ද ලබා දිය හැකිය. ව්‍යාපාර සඳහා පොලී රහිත ණය හෝ ප්‍රදාන ලබා දීමෙන්, නව ව්‍යාපාර ඇති කිරීමට, දේශීය ආර්ථිකයන් උත්තේජනය කිරීමට සහ විරැකියාව අඩු කිරීමට සහාය විය හැක. මීට අමතරව, ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රජා මූලපිරීම් හරහා ව්‍යවසායකත්වය සඳහා ආධාරක පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම මගින් ව්‍යවසායකත්ව ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ප්‍රතිලාභීන් තවදුරටත් දිරිමත් කළ හැකිය.

4. ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ දැනුවත් කිරීම

මහජන දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන්වල කාර්යභාරය

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල මූලපිරීම්වල සාර්ථකත්වය සහතික කිරීම සඳහා මහජන දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. සුබසාධන වැඩසටහන්, සුදුසුකම් නිර්ණායක සහ අයදුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලීන් පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කිරීම මගින් වැඩසටහන් ඉහළ නැංවීමට සහ ප්‍රතිලාභ අවශ්‍යතා ඇති අය වෙත වැඩසටහන ළඟා වන බව සහතික කළ හැකිය. ගුවන්විදුලිය, රූපවාහිනිය, සමාජ මාධ්‍ය ඇතුළු විවිධ මාධ්‍ය නාලිකා හරහා කෙරෙන තොරතුරු ප්‍රචාරණ මගින් ඵලදායී ලෙස තොරතුරු බෙදා හැරීමට හැකිය. තවද, මෙම දැනුවත් කිරීමේ ප්‍රයත්නයන් සඳහා ප්‍රජා නායකයින් සහ ප්‍රාදේශීය සංවිධාන සම්බන්ධ කර ගැනීමෙන් විශ්වසනීයත්වය සහ ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කළ හැකිය.

“වසර කිහිපයකට පෙර ඇති වූ දරුණු ගංවතුරකින් පසු, ලිං පිරිසිදු කිරීම සඳහා ජංගම සේවාවක් ආරම්භ කිරීම සඳහා මම ජල පොම්පයක්, හෝස් සහ වෙනත් උපකරණ ලබා ගත්තා. කාලයත් සමඟ මම ව්‍යාපාරය තවත් දියුණු කළ අතර දැන් සමාගම් ඇතුළු සේවාදායකයින් ජාලයක් ඇත. වසර පුරාවටම මම සහායකයින් කිහිප දෙනෙකු සේවයේ යොදවා තිබෙනවා. ජංගම දුරකථනයෙන් තමයි ගනුදෙනුකරුවන් සම්බන්ධ කරගන්නෙ.”

**ගාමිණී (නම වෙනස් කර ඇත),
ගම්පහ හිටපු සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභියෙක්**

ප්‍රජා ආධාරක ව්‍යුහයන් ගොඩනැගීම

ශක්තිමත් ප්‍රජා ආධාරක ව්‍යුහයන් ගොඩනැගීම මගින් සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන්වල කාර්යක්ෂමතාව සහ තිරසාර බව වැඩි දියුණු කළ හැක. ප්‍රජා පාදක සංවිධාන (CBOs) සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට (NGOs) රජය සහ ප්‍රතිලාභීන් අතර අතරමැදියන් ලෙස ක්‍රියා කළ හැකිය. අයදුම් කිරීම සඳහා සහයෝගය ලබා දීම, සේවා සඳහා ප්‍රවේශය පහසු කිරීම සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය කිරීම සිදු කළ හැකිය. විවිධ ප්‍රජා කණ්ඩායම්වල නියෝජිතයන් ඇතුළත් ප්‍රාදේශීය සුබසාධන කමිටු පිහිටුවීමෙන් වැඩසටහන් දේශීය අවශ්‍යතා සහ සන්දර්භයන්ට ප්‍රතිචාර දක්වන තත්වයට පත් කළ හැකිය. සුබසාධන වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රජාවන් සම්බන්ධ කර ගැනීමෙන් හිමිකාරත්වය සහ වගවීම පිළිබඳ හැඟීමක් ද වර්ධනය කළ හැකි අතර වඩා හොඳ ප්‍රතිඵලවලට මග පාදයි.

මෙම උපාය මාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලවල ඵලදායීතාව සහ බලපෑම සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ නැංවිය හැක. දත්ත පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයන් අනුගමනය කිරීම, පරිපාලන ක්‍රියාවලීන් විධිමත් කිරීම, ආර්ථික සවිබල ගැන්වීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ප්‍රජාවන් සම්බන්ධ කර ගැනීම මගින්, සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයේ අවශ්‍යතා ඵලදායී ලෙස ආමන්ත්‍රණය කිරීම සහ කල් පවත්නා දර්ශනවල පිටුදැකීමට දායක වන බව සහතික කළ හැකිය.

5. වර්තමානයේ සමෘද්ධි වැඩසටහනේ තත්වය

අස්වැසුම සුබසාධන වැඩසටහන හඳුන්වාදීම සහ සමෘද්ධි නිලධාරීන්ට ඇති බලපෑම

2023 ජූලි මාසයේදී අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන හඳුන්වා දීමත් සමඟ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ක්‍රියාත්මක වූ සමෘද්ධි වැඩසටහන අත්හිටුවන ලද අතර, සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් 18,000කට පමණ කිරීමට වැඩක් නොමැති විය. සමෘද්ධි වෘත්තීය සමිති ඒකාබද්ධ සම්මේලනය පෙන්වා දෙන්නේ මෙම නිලධාරීන් දැන් මුහුණ දී සිටින තත්වය භයානක බවයි.

සමෘද්ධි බැංකුවල ඉතිහාසය සහ ක්‍රියාකාරීත්වය

1995 සිට සමෘද්ධි ව්‍යාපාරය විසින් ශ්‍රී ලංකාව පුරා සමෘද්ධි බැංකු 1,097ක් පිහිටුවා ඇති අතර, අඩු ආදායම්ලාභී පවුල් සඳහා මූල්‍ය ආධාර සැපයීමේදී විය තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය. සමෘද්ධි සහනාධාර ලාභීන්ගේ අනිවාර්ය ඉතුරුම් යෝජනා ක්‍රම හරහා අරමුදල් ලබා ගත් මෙම බැංකු සහන මිලට ණය ලබා දුන් අතර නිවාස ලොතරැයි ඇතුළු සුබසාධන කටයුතු කළමනාකරණය කළේය.

COVID-19 අතරතුර මූල්‍ය අභියෝග

කෝවිඩ්-19 වසංගතය අතරතුර, අඩු ආදායම්ලාභීන්ට රු. 5000 බැගින් සහන දීමනා ලබා දීමට රජය විසින් රු. රුපියල් බිලියන 47ක මුදලක් සමෘද්ධි බැංකුවලින් ලබා ගත්තේය. මෙම මුදල කිසි විටෙක ආපසු නොලැබුණු අතර, එමගින් මෙම බැංකු මුහුණ දෙන මූල්‍ය දුෂ්කරතා තවත් උග්‍ර කළේය.

සමෘද්ධි ආධාර බෙදාදීම

සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් මූලික වශයෙන් ආධාර බෙදා හැරීමේ වගකීම දැරූ අතර, පවුලකට රු. 350 සිට රු. 3500 දක්වා ප්‍රතිලාභ ලැබිණි. කෙසේ වෙතත්, වෙන් කරන ලද අරමුදල්වලින් සැලකිය යුතු කොටසක් වූ ආසන්න වශයෙන් 25%ක් ආයතන නඩත්තු කිරීම සහ නිලධාරීන්ගේ වැටුප් ගෙවීම සඳහා වැය කරන ලදී.

ආධාර බෙදා හැරීමේ සංඛ්‍යාලේඛන

2020 සැප්තැම්බර් 1 වන දිනට පවුල් 1,784,082ක් සමෘද්ධි ආධාර ලබා ගත් අතර, ඒවා පහත දැක්වෙන පරිදි වර්ග කර ඇත.

ආධාර මුදල සහ පවුල් ගණන

රු. 420.00	83,551
රු. 1,500.00	636,445
රු. 2,500.00	350,278
රු. 3,500.00	713,808
එකතුව	1,784,082

මූලාශ්‍රය: පාර්ලිමේන්තු වෙබ් අඩවිය

දේශපාලන බලපෑම සහ වැඩසටහන් අකාර්යක්ෂමතාව

2005දී 1,960,664 සිට 2018දී 1,384,021 දක්වා සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන්ගේ අඩුවීමක් තිබියදීත්, යහපාලන ආණ්ඩුවේ දේශපාලන තේරීම් හේතුවෙන් 2019දී එම සංඛ්‍යාව 1,784,082 දක්වා ඉහළ ගියේය. එය සමෘද්ධි වැඩසටහනට අලුතෙන් ලක්ෂ හතරක පමණ පිරිසක් ඇතුළත් කිරීමකි. තෝරාගැනීම සිදු වූයේ දේශපාලනික බලපෑම් මධ්‍යයේය.

ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ උත්සාහයන්

සමෘද්ධි වැඩසටහන දේශපාලනිකරණයෙන් ඉවත් කිරීමට සහ විධිමත් කිරීමට අදහස් කරන සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩල පහත 2002දී හඳුන්වා දුන් නමුත් ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කළේ 2022දී පමණි.

යොමු කිරීම්

"The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments." *The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments*, Right to Life Human Rights Centre, Nov. 2023.

LIRNEasia. *Social Safety Nets and the State of Poverty in Sri Lanka*. LIRNEasia, 2023.

7 පරිච්ඡේදය

ප්‍රතිපත්ති නිර්දේශ

1. කෙටි කාලීන මැදිහත් වීම්

ප්‍රතිපත්ති ගැලපීම්

ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් මුහුණ දෙන ක්ෂණික අභියෝගවලට විසඳුම් සෙවීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති ගැලපීම් කිහිපයක් අවශ්‍ය වේ. පළමුව, දත්ත විකතු කිරීමේ ක්‍රම පිරිපහදු කිරීම සහ යාවත්කාලීන සමාජ-ආර්ථික දර්ශක භාවිතා කිරීම මගින් ප්‍රතිලාභීන් ඉලක්ක කිරීමේ නිරවද්‍යතාව වැඩිදියුණු කළ හැකිය. වේගවත් තක්සේරු මෙවලම් ක්‍රියාත්මක කිරීම වඩාත් වඩාත් කාර්යක්ෂමව අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය හඳුනා ගැනීමට උපකාරී වේ. මීට අමතරව, නිලධාරීන්ට දායකත්වයක් අවම කිරීම, අයදුම්කරුවන් සඳහා උපකාරක සේවා වැඩිදියුණු කිරීම සහ අයදුම්පත් යොමු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සරල කිරීම මගින් වැඩසටහන් වෙත ප්‍රවේශය වැඩි කළ හැක. නිදසුනක් වශයෙන්, දුරස්ථ ප්‍රදේශවල යොදවන ජංගම ඒකකවලට ලියාපදිංචි කිරීම් සහ කරුණු විමසීම් සඳහා සහාය විය හැකි අතර, සංවිධාන සීමාවන් හේතුවෙන් සුදුසුකම් ලත් කිසිවෙකු වැඩසටහනෙන් මග නොහැරෙන බව සහතික කළ හැකිය.

දැනට පවතින වැඩසටහන් වැඩිදියුණු කිරීම

පවතින සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා, ලබා දී ඇති ප්‍රතිලාභ වැඩි කිරීම සහ නියමිත වේලාවට අරමුදල් බෙදා හැරීම ඉතා වැදගත් වේ. අස්වැසුම යෝජනා ක්‍රමය වැනි වැඩසටහන් යටතේ මාසිකව කරන ගෙවීම් උද්ධමනය සහ ඉහළ යන ජීවන වියදම සමඟ සමපාත වන පරිදි නිතිපතා යාවත්කාලීන කළ යුතුය. අධීක්ෂණ සහ ඇගයීම් රාමු ශක්තිමත් කිරීම මගින් ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාදයකින් හෝ දූෂණයකින් තොරව අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභීන් වෙත ළඟා වන බව සහතික කළ හැකිය. මීට අමතරව, සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය සහ පෝෂණ සහාය වැනි අනුපූරක සේවාවන් ඒකාබද්ධ කිරීම මගින් දරිද්‍රතාව පිටුදැකීම සඳහා වඩාත් පරිපූර්ණ ප්‍රවේශයක් සැපයිය හැකිය. නිදසුනක් වශයෙන්, පාසල් පෝෂණ වැඩසටහන් සහ සෞඛ්‍ය සේවා සහනාධාර සමඟ අස්වැසුම සම්බන්ධ කිරීම මගින් ප්‍රතිලාභීන්ගේ සමස්ත යහපැවැත්ම වැඩිදියුණු කළ හැකිය.

2. දිගු කාලීන ප්‍රතිසංස්කරණ

පරිපූර්ණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ

දිගුකාලීනව, වඩාත් ශක්තිමත් සහ තිරසාර සමාජ සුබසාධන පද්ධතියක් ගොඩනැගීම සඳහා පුළුල් ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණයක් අවශ්‍ය වේ. පද්ධතියේ අකාර්යක්ෂමතා සහ හිඬැස් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා දැනට ක්‍රියාත්මක ප්‍රතිපත්ති නැවත සලකා බැලීම සහ සංශෝධනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. තනි පරිපාලන ආයතනයක් යටතේ විවිධ වැඩසටහන් ඒකාබද්ධ කරන ඒකාබද්ධ සමාජ සුබසාධන රාමුවක් සංවර්ධනය කිරීම මගින් සම්බන්ධීකරණය වැඩිදියුණු කළ හැකිය. අසමානතාව අවම කිරීම සහ සමාජ සාධාරණත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන ප්‍රගතිශීලී සමාජ ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වාදීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. සුළු ජාතීන්, කාන්තාවන් සහ ආබාධ සහිත පුද්ගලයින් වැනි ආන්තික කණ්ඩායම්වලට ප්‍රමාණවත් ලෙස නියෝජනය සහ සහාය ලබා දෙන බව සහතික කරමින් සියල්ලන් ඇතුළත් වන පරිදි ප්‍රතිපත්ති සැලසුම් කළ යුතුය.

සුබසාධනය පුළුල් ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීම

සමාජ සුබසාධනය පුළුල් ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් ආර්ථික වර්ධනය සහ සමාජ සාධාරණත්වය යන දෙකම ප්‍රවර්ධනය කරමින් සහයෝගී බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. සමස්ත ආර්ථික

ස්ථාවරත්වයට සහ වර්ධනයට දායක වන බව සහතික කිරීම සඳහා ජාතික ආර්ථික සංවර්ධන සැලසුම් සමඟ සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන් පෙළ ගැසිය යුතුය. හිඳසුනක් වශයෙන්, රැකියා උත්පාදනය, හිඳුණතා සංවර්ධනය සහ ව්‍යවසායකත්වය ඉලක්ක කරගත් මුලපිරීම් සමඟ සුබසාධන වැඩසටහන් සම්බන්ධ කිරීම මගින් සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මත යැපීමේ සිට ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතභාවය දක්වා සංක්‍රමණය වීමට ප්‍රතිලාභීන්ට පහසුකම් සැලසිය හැකිය. රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් දිරිමත් කිරීම මගින් සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල ඵලදායිතාව සහ ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අමතර සම්පත් සහ ප්‍රවීණත්වය ලබා ගත හැකිය.

3. රාජ්‍ය සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල භූමිකාව

ඵලදායී සහයෝගීතාව සහ හවුල්කාරිත්වය

සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩසටහන් සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජය සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGOs) අතර ඵලදායී සහයෝගීතාව ඉතා වැදගත් වේ. අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය හඳුනා ගැනීම, සේවා සැපයීම සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉටු කළ හැකිය. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සමඟ විධිමත් හවුල්කාරිත්වයක් ඇති කර ගැනීමෙන් සමාජ සුබසාධන වැඩසටහන්වල ප්‍රවේශය සහ බලපෑම වැඩි දියුණු කළ හැකිය. හිඳසුනක් වශයෙන්, බිම් මට්ටමේ ජාල සහිත රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට විවිධ ප්‍රජාවන්ගේ විශේෂිත අවශ්‍යතා සඳහා වැඩසටහන් සකස් කිරීමට ජනතාව දැනුවත් කිරීමට සහ ප්‍රජා සහභාගීත්වයට පහසුකම් සැලසීමට හැකිය. රාජ්‍ය ආයතන සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන අතර නිරන්තර සංවාදය සහ සම්බන්ධීකරණය මගින් සහයෝගී පරිසරයක් පෝෂණය කළ හැකි අතර, එය වඩාත් ඵලදායී සහ ප්‍රතිචාරාත්මක සමාජ සුබසාධන මැදිහත්වීම්වලට මග පාදයි.

සාර්ථක මැදිහත්වීම් පිළිබඳ සිද්ධි අධ්‍යයන

සාර්ථක මැදිහත්වීම් පිළිබඳ සිද්ධි අධ්‍යයනයන් පරීක්ෂා කිරීමෙන් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රතිනිර්මාණය කළ හැකි හෝ අනුවර්තනය කළ හැකි වටිනා පාඩම් සහ හොඳම භාවිතයන් හඳුනාගත හැකිය. හිඳසුනක් වශයෙන්, සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපන අවශ්‍යතා සමඟ මුදල් හුවමාරු කිරීම් ඒකාබද්ධ කරන බුසිලයේ Bolsa Família වැඩසටහන දර්ශනව අඩු කිරීමට සහ සමාජ දර්ශක වැඩිදියුණු කිරීමට සාර්ථකව දායක වී ඇත. ඒ හා සමානව, ග්‍රාමීය පවුල් සඳහා දින 100ක රැකියා සහතික කරන ඉන්දියාවේ ජාතික ග්‍රාමීය රැකියා සහතික කිරීමේ පනත (NREGA) ග්‍රාමීය දර්ශනව අඩු කිරීමට සහ කල් පවතින වත්කම් නිර්මාණය කිරීමට උපකාරී වී ඇත. මේවා සහ අනෙකුත් සාර්ථක ආකෘති අධ්‍යයනය කිරීමෙන්, ශ්‍රී ලංකාවට එහි සන්දර්භයට අදාළ වන උපාය මාර්ග හඳුනාගෙන එහි සමාජ ආරක්ෂණ ජාල වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා සමාන වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.

මෙම ප්‍රතිපත්ති නිර්දේශ ක්‍රියාවට නැංවීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ සුබසාධන පද්ධතිය සැලකිය යුතු ලෙස ශක්තිමත් කළ හැකි අතර එය වඩාත් කාර්යක්ෂම, සාධාරණ සහ තිරසාර කළ හැකිය. ක්ෂණික අභියෝග සහ දිගුකාලීන ව්‍යුහාත්මක ගැටලු යන දෙකම ආමන්ත්‍රණය කිරීමෙන්, වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ඔස්සේ ඵලදායී ලෙස සහාය වීම සහ සමස්ත සමාජ හා ආර්ථික සංවර්ධනයට දායක වීම සහතික කළ හැකිය.

යොමු කිරීම්

"The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments." *The Effectiveness of Aswesuma Welfare Benefit Scheme Preliminary Findings and Ongoing Assessments*, Right to Life Human Rights Centre, Nov. 2023.

LIRNEasia. *Social Safety Nets and the State of Poverty in Sri Lanka*. LIRNEasia, 2023.

රයිට් ටු ලයිෆ් මානව හිමිකම් මධ්‍යස්ථානය

අංක 56/2, පාලිත පෙදෙස, කොළඹ 09, ශ්‍රී ලංකා.

Tel/Fax: +94 112 669100

Email: right2lifelk@gmail.com

Websites: www.right2lifelanka.org www.aithiya.lk www.dailyreporter.lk www.scat.org

Facebook pages: [Right to Life Sri Lanka](#) | [Aithiya](#) | [Daily Reporter](#)

Youtube: [Aithiya Media](#)